№ 67 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47. | דינסטאג, ז' אדר ב' תרפ"ט. | 19 marca 1929 r. | 22-טער יאהרגאנג.

ניו-יארק איז דורך אנסבנצול געווארן פון א שרעקליכן אומגליק

א האלבע שטאט איז שיער נישט פערניכטעט געווארן דורך א קאטאסטראפע

ניו-יארק (ספ.) אין ניו-יארק איז היינט פארגעקומען א שוידערליכע עראפלאן-קאטאסטראפע, וואס האט שיער נישט פערוואנדלט א מורא'דיגע קאטאס־טראפע אין דער גאנצער שטאט.

אן עראפלאן, וואס האט זיך געגרייט אויף א רייזע קיין אינדיע, האט געמאכט א לופט-פראבע איבער דער שטאט. אין עראפלאן האבען זיך געפונען 15 פאסאזשירען. פלוצלונג האט פלאצט א מאטאר און דער עראפלאן האט מיט א ריזיגער שנעלקייט אנגעהויבען אראפצופאלען פון דער הויך. דער עראפלאן איז ארויפגעפאלען אויף א לויפענדען משא-צוג און איז אינגאנצען צושמעטערט געווארען. פון אלע פאסאזשירען זענען נאר צוויי געבליבען לעבען, 13 זענען דער'הרגעט געווארען אויפ'ן ארט. די קאטאסטראפע האט אבער געקענט זיין נאך פיל גרעסער ווייל דער צוג, אויף וועלכען דער עראפלאן איז ארויפגעפאלען האט געפיהרט א פאר צעהנדליג וואגאנען מיט דינאמיט און פולווער. צום גליק איז דער עראפלאן ארויפגעפאלען אויף א וואגאן מיט זאמד. ווען ער פאלט אבער ארויף אויף א וואגאן מיט דינאמיט וואלט פארגע־קומען אזא שרעקליכער אויפרייס, וואס וואלט חרוב געמאכט א האלבע שטאט. די גאנצע אמעריקאנער פרעסע איז פול מיט ידיעות וועגען דעם דאזיגען פאל.

ערלעדיגט דעם סכסוך אין דער קויהלען-אינדוסטריע

די קויהלען-ארבייטער בעקומען א הוספה פון 5 פראצ.

קאטאוויץ (א.וו.) אונטער דעם פארזיץ פון אינזש. קאסט איז היינט פארגעקומען א זיצונג פון דער ארבי־טראזש-קאמיסיע, וואס האט דעם ציל צו ערלעדיגען דעם סכסוך אין דער לוינ־אקציע פון די ארבייטער אין דער קויה־לען-אינדוסטריע.

נאך אנ'אלזייטיגע בעקענען זיך מיט דער זאך-לאגע און מיט די פאדערונגען פון ביידע צדדים, האט די קאמיסיע בע־שלאסען צו בעשטימען פאר די קויה־לען-ארבייטער א הוספה אין דער הויך פון 5 פראצענט. די הוספה וועט בערע־כענט ווערען צו די שכירות פון 1 מערץ אן און וועט גילטיג זיין ביז'ן 31. סעפ־טעמבער. אויב ביז דעם טערמין וועט דער אפמאך נישט געקינדיגט ווערען דורך איינעם פון די צדדים וועט ער אויטאמאטיש פערלענגערט און וועט מו זען געקינדיגט ווערען מיט 14 טעג פאר ערשטען פון דעם בעשטימטען חודש.

די רעוואלוציע אין שפאניען פערשפרייט זיך איבערן גאנצען לאנד

פאריז (א.וו.) די מאדרידער קא־רעספאנדענטען פון די הינגע צייטונגען מעלדען, אז אין א גאנצער רייה ערטער איז די אויפרעגונג פון דער בעפעלקערונג אזא שטארקע, אז עס נעמט אן א כא־ראקטער פון א רעוואלוציע.

אלע שטעט פון קאטאלאניען זענען ארומגענומען פון דער בעוועגונג, צו וועל־כער עס איז צוגעשטאנען די גאנצע אר־בייטער מאסע.

אין מאדריד האט די מאכט ארעס־טירט א העלפט פון פראפעסארען-פער־סאנאל פון מאדרידער אוניווערזיטעט. די ארעסטען קומען פאר כמעט אינגאנ־צען לאנד. די תפיסות זענען איבערפולט מיט פאליטישע ארעסטירטע.

איבער הונדערט טויזענד דאלאר פאר'ן ירושלים'ער אוניווערזיטעט

האט פערשריבען אנ'אמעריקאנער יודישער דאקטאר

ניויארק, 18 מערץ (יט"א) דער פערשטארבענער יודישער דאקטאר בע־נעדיקט וויסמאן האט אין זיין צואה, וואס איז די טעג געעפענט געווארען פערשריבען זיין גאנץ פערמעגען, א סו־מע פון איבער הונדערט טויזענד דאלאר פאר'ן העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים. א העלפט פון דער הכנסה פון זיין פערמעגען האט דער פערשטארבע־נער בעשטימט פאר זיינע קרובים, אבער נאך זייער טויט גערט אלץ איבער אין רשות פון ירושלים'ער אוניווערזיטעט.

פערשטארבענער פרעזעס פון דער בודאפעסטער קהלה

פערשריבט א טייל פון זיין פערמעגען פאר יודישע סטודענט ן

בודאפעסט, 18 מערץ (יט"א) די לוית פון פרעזעס פון דער בודאפעס־טער קהלה איז איבגעפאלען זעהר אימ־פאזאנט. דער פערשטארבענער האט פיל מיליאנען פענגעס פערשריבען פאר עפענטליכע צוועקען. 20 פראצענט פון זיין פערמעגען האט דער פערשטארבע־נער בעשטימט פאר די יודישע סטודענ־טען אין אונגארן, וואס זענען געצוואונ־גען צוליב'ן „נומערוס קלאוזוס" צו שטודירען אין אויסלאנד. ווען דער „נו־מערוס קלאוזוס" וועט אין אינגאנצען אפגעשאפט ווערען, וועט דאס געלד געהן פאר די אונגארישע אוניווערזיטעטען.

שיער נישט עלילת דם אין טשעכא-סלאוואקיע

פראג (י.ט.א.) פון שטעטיל באסקאוויץ (מעהרען) טיילט מען מיט דעם פאלגענדען פאל, וואס האט שיער נישט בעגרענגט צו אנטי-יודישע אונרוהען. דאס קריסטליכע דינסט-מיידעל ביים באסקאוויצער רב האט צוליב אונפארזיכטיגקייט זיך פערגיפטעט מיט גאז, פון וואס זי איז געשטארבען. באלד האבען זיך גענומען פערשפרייטען קלאנגען צווישען המון, אז דער רב האט ערמארדעט זיין דינסט צוליב ריטועלע צוועקע, צו בענוצען איהר בלוט אויף פסח.

א גרויסער המון האט זיך גלייך פערזאמעלט אויפ'ן רב'ס הויף און אנגענומען לנבי זעם רב א דראהענדע שטעלונג. באלד האבען אבער די מאכט-אגענטען און די פאליציי גענומען בערוהיגען דעם אויפגערייצטען המון און אנגעוויזען זינלאזיג־קייט פון די דאזיגע קלאנגען. די, וואס האבען גערייצט דעם המון זענען ארעס־טירט געווארען, און זיי וועלען געשטעלט ווערען פאר'ן געריכט.

פרעמיער בארטעל ביים פרעזידענט

ווארשא, (טעלעפאניש) דער פרעמיער בארטעל איז נעכטען אויפגענומען געווארען אין שלאס דורכ'ן מלוכה-פרעזידענט, וועלכער האט מיט קאנפערירט אנ'ערך פון 2 אין האלבע שעה.

א יוד זאל ווערען אמעריקאנער אמבאסאדאר אין טערקיי

ניו-יארק (י.ט.א.) דער פילם-דירעקטאר לואי מאיאר (א יוד), וואס איז קאנדידאט אויפ'ן פאסטען פון אמעריקאנער אמבאסאדאר אין טערקיי איז איינ־געלאדענט געווארען צוזאמען מיט זיין [illegible]-טער אויף [illegible] מיטאג צום פרעזידענט הובער אין ווייסען הויז.

פראצעס [illegible] יודישען מערדער אין קלויזענבורג ווערט רעווידירט

טשערנאוויץ. (יט"א) ווי מיר האבען זיינערצייט מיטגעטיילט, איז אין קלויזענבורג (טראנסילוואניע) פער'משפט געווארען צו לעבענסלענגליכע טיורמע דער יוד יעקב רייניץ, אונטער דעם חשד צו האבען ערמארדעט צוליב רויב־צוועקען פיר יודישע סוחרים.

יעקב רייניץ האט געהאלטען אין איין טענה'ן, אז ער איז אונשולדיג פער־משפט געווארען און געפאדערט צו רע־ווידירען דעם אורטייל. איצט האבען זיך געמאלדען צום געריכט נייע עדות, וועלכע האבען בעוויזען, אז רייניץ איז אונשולדיג. דער העכערער טריבונאל אין קלויזענבורג האט פעראָרדנעט דעם פראצעס צו רעווידירען.

פיליפ האלסמאן זאל בעפרייט ווערען אהן א רעוויזיע פון פראצעס?

וויען, (י.ט.א.) אין א געשפרעך מיט פרעסע-פארשטעהער האט צדוו. ד"ר פרעסבורגער, דער פערטיידיגער פון סטודענט פיליפ האלסמאן, אויסגעדריקט די האפנונג, אז האלסמאן זאל גאר אינ־גיכען בעפרייט ווערען אהן א צווייטען פראצעס. דאס זאל געשעהן צוליב דעם, וואס די אינסברוקער פראקוראטור זאל, וואהרשיינליך, צוריקציהען די בעשולדי־גונג אלס רעזולטאט פון דער כאראק־טעריסטישער בעגרינדונג פון קאסאציאנס-אורטייל דורכ'ן ווינער אויבערשטען געריכט.

דער צענטראל-פעראיין פון די דייטשע יודען און די „יודישע אגענץ".

בערלין, (י. ט. א.) דעם 26-טען און 24-טען ד. ח. וועט דא אפגעהאלטען ווערען א צוזאמענפאהר פון „צענטראל-פעראיין פון די דייטשע בירגער פון יו־דישען גלויבען". דער צוזאמענפאהר וועט זיין צוו. אנד. בעשעפטיגען מיט דער בעציהונג צו דער „יודישער אגענץ".

נאך קירצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 78 יאהר אונזער ליבע און נישט-פערגעסענע מוטער, שוויגער-מוטער, גרויס-מוטער און אור-גרויס מוטער

שרה יוכבד אשת ר' משה חיים ז"ל ראטענבערג נ"ע

די לוי' קומט פאר היינט דינסטאג ז' אדר ב' 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז שקאלנא 6, וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס די פרוי הינדע רייז צוליב'ן טויט פון איהר פאטער

לייזער יודעל רייז ז"ל

המקום ינחם אותה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

בעל-מלאכות פון דער פירמע יחיאל רייז

ישראל קירש, מרדכי הורוויץ, טוביה זילבערבערג, מאיר קליין, יעקב קליין, יצחק פרידמאן, הערשעל גיימאן, שמואל טענצער, יודע ליב פרידמאן.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער ל. חבר און פריינד צו זיין חתונה

אליעזר ליכטענפעלד

מיט פרל' חנה גראסמאן

און מיר ווינשען זיי גליק און זעגען לאנגעלעבען אלעס וואס זיי געפעלט פון די שעהנע וועלט.

י. ראזענבלום און פרוי.

א אנשטענדיגער

יונגערמאן

צום שלייפען אין א פאבריק ווערט פון זאפארט געזוכט. אפערטען אבצוגעבען אין דער אדמיני־סטראציע פון „לאדזשער טאגעבלאט" פאר L. P. 1821

פריוואטע טאנץ שולע

פון די נייסטע טענץ

דיפל. לעהרער י. וויינטרויב

נעמט אן איינשרייבונגען אויף איינצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאמפלעטען יעדען טאג פון 10 פריה ביז 10 אוו

44 קילינסקיגא 44

2-טער הויף פארטער

די לעקציעס קומען פאר ·אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון י. וויינטרויב

בעמ. אסיסטענט — רוטינירטער טענצער זשאן-קינג

ד"ר מ. קאריש

צאהן-ארצט

צאהן- און מונד-קראנקהייטען, צאהן-בירורגיע

נעמט אן פון 11 ביז 2 און פון 6½ ביז 8 אוענד

זונטאג פון 12 ביז 2 נאכמ.

זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 37

און לעמשניצא פאמאץ, אלעקסאנדער 1 פון 3—5 נאכמ.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז, לונגען-קראנקהייט

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81

שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן אין לעמשניצע זגערזשע 17 פון 2 ביז 3 נאכמ;

צום

אנקומענדען פורים

עמפעהלט די גוט בעקאנטע קאנדיטאריי

מ. קנאבעל גלובנא 41

טעל. 16-70 (פריהער פל. וואלנאשטשי 11

א גרויסען אויסוואהל פון פאנטאזיע-טארטען הערבאטניקעס, שאקאלאד ווי אויך

— באמבאנירען —

Dr. med Adam BENDER

Przejazd 30, Telef. 54-68.

ספעצ. פאר אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען

נעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג. 6800

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאנא 25

טעלעפאן 26-87

ספעציאל-ארצט פאר הויט-, ווענערישע קראנק־הייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—10, 12—2 און 4 -8 אוענד.

בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. M. Heller

ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקע און מענער-שוועכע

נאווראט 2, טעל. 79-89

נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אוענד

פאר פרויען פון 4—5 נאכמ.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

Dr. Niewiażski

האט זיך איבערגעצויגען

אויף אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוענד.

ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער שוועכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

בעקאנטמאכונג.

אין מיין ערשטקלאסיגען הערען און דאמען־פריזיר-אנשטאלט זענען די פרייזען ערמעסיגט געווארען

מענער-סאלאן:		דאמען-סאלאן:	
ראזירען	40 גר.	דאמען שערען	80 גר.
שערען	80 גר.	קאפוואשען און	
יונגלעך שערען	50 גר.	האר-טרוקענען	1.50 זל.
עלעק. מאסאזש	50 גר.	מאניקור	70 גר.
קאפ-וואשען	50 גר.	אנדולאציע	1 זל.

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אכטונג

ערשטקלאסיגער פריזיר-אנשטאלט

מ. קופקא, פאלודניאווא 12

Dr. med. A. Mazur

ספעציעל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנק ווי אויך שטום און שפראך-פעהלער

וסכאדניא 65

איינגאנג אויך דורך פיעטריק. 46) טעל. 66-01

צאהן-ארצט

Jakób Karmazyn

Południowa 2.

נאר פערזיכערטע פון קראנקען-קאסע ביים בעשטעלען קינסטליכע ציינער ווערען די קראנקע ציינער ארויסגענומען און גהיילט אומזיסט.

ד"ר לודוויג פאלק

נאווראט 7, טעל. 28-17.

ספעציאליסט פאר הויט- און געשלעכטס־קראנקהייטען

נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 נאכמ.

Dr. med. Albert Gotlib

אק. שער און ספעציאליסט פון פרויען-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 26, טעלעפ. 77-50

נעמט אן פון 8—10 און פון 4 ביז 7 אוענד.

אינערליכע הלואה פון 100 מיליאן זל.
צו פינאנסירען די בוי-אקציע אין לאנד

וו א ר ש א (טעלעפאניש) אויף דער געכטיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע ביים סיים איז אנגענומען געוואָרען דער פאָרשלאג ארויסצולאָזען אן'אינערליכע הלואה פון 200 מיליאן זל. אין געלד, וואָס זאָל געהן אויף דער בוי-אקציע פאר וואוין-הייזער. ביי דער דעבאטע האָט פראָף. קושוושאנאווסקי געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האָט קריטיקירט דעם רעגירונגס-פראָיעקט ווע גען העכערן דאָס דירה-געלד און ער האָט אנגעוויזען, אז פינאנסירען די בוי-בעוועגונג קען מען נאר מיט דער הילף פון א הלואה אָבער נישט דורך נייע שטייערן אויף דער בעפעלקערונג.

דאָס מארשאלעק-געריכט אין ענין לאנגע-מאָווארניצקי

וו א ר ש א (טעלעפאָניש) נעכטען איז פאָרגעקומען דאָס מארשאלעק-געריכט אינ'ם ענין לאנגע-מאָווארניצקי. דאָס כבוד-געריכט האָט אויך אָפגעהאלטען א זיצונג וועגען דעם זעלבען ענין. עס איז אויסגעהערט געוואָרען דער דירעקטאָר פון „באנק גאספאָדארסטווא קראַיאָוועגאָ“, דער דירעקטאָר פון „באנק האנדלאָווי“, און דער דירעקטאָר פון „פאלמון“. די געריכטס-פאָרהאנדלונגען זענען געהיימע. מיטוואָך קומט פאָר די פאָרזעצונג פון געריכט. דאָס ערשטע וואָרט וועט בעקומען דעפ. לאנגע.

פאר דער דעציזיע וועגען די רעפאראציע-חובות

פ א ר י ז (א. וו.) ווי עס מעלדען די צייטונגען, זאָל שוין אין דער היינטיגער וואָך ענטגילטיג פעסטגעשטעלט ווערען די הויך פון די רעפאראציע-ראטען, דער-ביי זאָלען די פערפליכטונגען גערעכט ווע רען — נישט ווי ביז אהער — דורך די רעגירונגס-בענק, נאָר דורך פריוואטע אונטערנעמונגען.

יודישער סאציאליסטישער דעפוטאט אין רומעניען פאָדערט אן'אלגעמיינע אמנעסטיע

ב ו ק א ר ע ס ט, 18 מערץ (יט"א) אין רומענישען פארלאמענט האָט דער יודישער דעפוטאט פון דער סאציאל-דעמא-קראטישער פראקציע ד"ר פיסטינער פערלאנגט אן'אלגעמיינע פאר אלע פאָ-ליטישע און מיליטערישע פערברעכער.

גרויסער דינאמיט-אויפרייס אין פיטסבורג
12 דערהרג'עטע.—2 הייזער פערניכטעט.

פ י ט ס ב ו ר ג (סם.) אין צענטער שטאָט איז פאָרגעקומען א גרויסער די-נאמיט-אויפרייס, צוויי הייזער זענען גענצליך פערניכטעט געוואָרען. עס זענען דאָ 12 טויטע.

פאר'ן אויסדרוק זאל „פגר'ן דער יוד“ וועלען די פרייסישע אנטיסעמיטען ענטפערן פאר'ן געריכט

ב ע ר ל י ן (י.ט.א.) די אנטיסעמי-טען אין קעניגסבערג און פראָווינץ בע-ניצען אָפט אין זייערע אויפרופען דעם אויסדרוק „דייטשלאנד זאָל ערוואכען, דער יוד זאָל פגר'ן“. דאָס פרייסישע יוסטיץ-מיניסטעריום האָט איינגעפונען, אז דער דאָזיגער אויסדרוק איז א העצע-רישער און פעראָרדנעט, די מאכט-אָרגא-נען, ביי יעדער פאל פון בענוצען זיך מיט אזעלכע אויסדרוקען צוציהען די שולדיגע צו געריכטליכער פעראנטוואָרט-ליכקייט.

לויה פון וואלבאזשער רבי'ן אין זדונסקא-וואליע
עטליכע דרייסיג רביים און רבנים און 12 טויזענד חסידים בעטייליגען זיך אין דער לויה.

ז ד ו נ ס ק א ו ו א ל י א (פון אונזער קארעספאנדענט) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז דאָ נפטר געוואָרען דער וואלבאזשער רבי, ר' אליעזר מאיר מארגענהיים זצ"ל, וועלכער איז געווען אן'איינקעל פון בעריהמטען בעל-מופת ר' בערישל וואלבאזשער זצ"ל און אן'אור-איינקעל פון קאָזשעניצער מגיד.

צו דער לויה זענען געקומען איינינע דרייסיג רביים און רבנים פון דער גאנ-צער אומגעגענד. צו דער טהרה האָט מען צוגעלאָזט נאָר רביים און רבנים, וועלכע זענען פריהער געגאנגען טבילה.

די מטה האָט מען אריינגעבראכט אין דער שטאָטישער שוהל און נאָך ח הקפות האָט דעם נפטר מספיד געווען דער זד. וואָליער רב הרב ליפשיץ. נאָך דעם האָט מען די מטה געטראָגען אין שטאָטישען בית-המדרש, וואו דער שע-ראדזער רב האָט מספיד געווען נפטר.

אויפ'ן בית-עולם, וואו ס'האָבען זיך געפונען ביז 12 טויזענד פערזאָן, האָבען געהאלטען הספדים די רבנים פון טו-שין, ווארשא און שארעק.

דערויף האָט דער עולם אָפגעגעבען „מזל-טוב“ דעם עלטסטען זוהן פון נפטר ר' ירחמיאל שלום מארגענהיים.

מאראטאריום אויף די חובות פון די יודישע קאלאניסטען אין קרים

מ א ס ק ו ו א, 18 מערץ (יט"א) צוליב דער שווערער לאגע פון די יודישע קא-לאניסטען אין קרים האָט די לאנדווירט-שאפטליכע באנק ערקלערט א מאראטא-ריום אויף די חובות אין דער הויך פון 8 טויזענד רובל.

א גרויסע א״י-עקסקורסיע פון ווין

ו י ן (יסא) פון ווין איז אָפגעפאָהרען קיין ארץ-ישראל אן'עקסקורסיע אונטער דער פיהרונג פון אינזש. שטריקער, וועל-כע איז בעשטאנען פון 50 פערזאָן, הויפט-זעכליך אקטיווע עסטרייכישע ציוניסטען.

די טערקיזירונג פון די יודישע שולען אין טערקיי

ק א נ ס ט א נ ט י נ א פ א ל. (י.ט.א.) ווי דער פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור ווערט געוואויר, איז די אכט-קלאסיגע יודישע שול אין אדריאנאפאל געשלאָסען געוואָרען. די שליסונג פון דער שולע איז פאָרגעקומען צוליב דעם, וואָס די אונטעריכטס-שפראך איז געווען פראנצויזיש. נאכדעם ווי אין דער שולע זענען בעשטימט געוואָרען אויסשליסליך טערקישע לעהרער, איז די שול ווידער געעפענט געוואָרען.

יודישער סוחר — בעלגישער וויצע-קאנסול אין ארץ-ישראל

ח י פ ה (י.ט.א.) דער היגער יודישער סוחר אהרן ראזענפעלד איז בעשטימט געוואָרען אלס בעלגישער וויצע-קאנסול אין חיפה.

א מאן געשאכטען זיין ווייב מיט א שוסטער-מעסער
און דערנאך זיך אליין פער'סמט
שוידערליכע פאמיליען טראגעדיע אין טאמאשאוו

ט א מ א ש א ו (טעלעפאניש) נעכטען האָט זיך אין טאמאשאוו אָפגעשפילט א גרוילענדע פאמיליען-טראגעדיע. אין איי-נעם א הויזעל אויף גלאוואצקי גאס האָט געוואוינט א צייט לאנג דאָס פאר-פאלק יאן מיראָווסקי, 34 יאהר אלט, א שוס-טער פון פאך און זיין פרוי יאנינא, 28 יאהר אלט. צווישען פאר-פאלק זענען אָפט פאָרגעקומען מחלוקת, ווייל דער מאן זעהר א נערוועזער בטבע האָט חושד געווען דאָס ווייב אין פערראט. נעכטען נאכמיטאג בעת א מחלוקה איז דער שוסטער אריין אין א זא נרויטצארן, אז ער האָט א כאפ געטון א שוסטער-מעסער און אובערגעשניטען דעם האלז, בעת די פרוי איז געפאלען אויף דער פארלאגע און א טייך בלוט, האָט מיראָווסקי זיך אויפגעהויבען, אוועקגעלעגט אויפ'ן בעט און זיך צוגעדעקט מיט א קאלדרע. דאן האָט ער אויסגעטרונקען א פלעשעל סם, וועלענדיג מאכען א סוף צו זיין לעבען. די קרעכצען פון'ם פער'סמ'טען האָבען דערהערט די שכנים, וואָס האָבען אויפ-געבראכען די טיר און זענען אריין אין דער וואוינונג. דערזעהענדיג דאָס שרעק-ליכע בילד, האָבען זיי גיך ארויסגערו-פען א דאקטאר און ביידע קרבנות זענען אָפגעפיהרט געוואָרען. די געשאכטענע פרוי איז באלד דערויף געשטארבען. דער מאן גוסס'ט, די סעקציע האָט פעסט-געשטעלט, אז זי האָט זיך געפונען אין אנדערע אומשטענדען.

נייע פעראָרדנונג וועגען גאסען-האנדעל

(§) די וואיעוואודזטווא האָט אין פער שטענדיגונג מיט'ן מאגיסטראט און דער פאליציי-קאמאנדא אויסגעארבייט נייע פערשריפטען וועגען גאסן-האנדעל. דער גאסען-האנדעל וועט לויט די דאָזיגע פאר שריפטען טיילווייז בעגרענעצט ווערען, בעזונדערס אויף די בעלעבטע גאסען. עס וועלען נישט ארויסגעגעבען ווערען הני-יאהר קיין ערלויבנישען אויף גאסען-האנדעל די בעזיצער פון סטראגאנעס בודקעס א. א., וואָס האָבען עובר געווען אויף די סאניטארע פערשריפטען, נעמענדיג אין אכט די לאגע פון די ארי-מע גאסען-הענדלער, וועט די וואיעוואודז-טווא ערלויבען אין דעם יאהר דעם גאַ-סען-האנדעל אָבער נאָר אויף די ווענ-גער בעלעבטע גאסען.

א גרויסע שרפה אויף זשאבינייץ 20 אָפגעברענט א גאנצע ווירטשאפט

(§) נעכטען 2 ביינאכט האָט אויסגע-בראכען א שרפה אויף זשאבינייץ 20, אין גוט-מאניא. די שרפה האָט אויסגע-בראכען אין דער ווירטשאפט פון רעשקע און הענשקע. אויפ'ן אָרט זענען אנגעקו-מען די פייערלעשער, וואָס האָבען זיך גענומען לעשען דאָס פייער. עס איז פערברענט געוואָרען: א סטאדאלע, 6 שטאל און אנדערע בנינים. דער שאָדען בעטרעפט 10 טויזענד זל. די סבה פון דער שרפה איז נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

די פורים-פייערונג פון קרן-קימת.

עס ווערען שוין געמאכט אלע פאר-בערייטונגען צו דער גרויסער פורים-פייערונג פון קרן-קימת, וועלכע קומט פאר דעם קומענדיגען זונטאג און זאָל פון פילהארמאניע.

די פורים-פייערונג וועט זיין א התחלה פון דער „עמק עפר אקציע“, וועלכע איז פראקלאמירט געוואָרען אויף דעם היינטי גען פורים און צוזאמענהאנג מיט די לעצטע בארען-קניות אין ארץ ישראל.

עס ווערט פארגעברייט פאר דער פו-רים-פייערונג א זעהר רייכער פראָגראם, אין וועלכען עס נעהמען ארטייל פראָדוקציע נעלע פורים-שפילן, איינסצענירונגען פון די לעצטע העברעאישע שאפונגען, רוסי-טישע מאגען און העברעאישע פאלקס-לידער. דאָס פראָגראם וועט ווערען אויס-געפיהרט דורך די קינדער פון די העב-רעאישע טוטשעל- און פאלקס-שולען אין אונזער שטאָט.

די פייערליכקייטען צוליב מארשאל פילסודסקי'ס נאמענס-טאג אין לאדז
מארשאל פילסודסקי וועט היינט נישט אויפנעמען קיין שום דעלעגאציעס

מארשאל פילסודסקי נישט געזונד

ו א ר ש א (טעלעפאניש) דער פרעסע-רעפערענט ביים קריגס-מיניסטעריום האָט פערעפענטליכט א קאָמוניקאט, אז צוליב דעם, וואָס מארשאל פילסודסקי פיהלט זיך נישט געזונד, וועט ער היינט נישט אויפנעמען קיין דעלעגאציעס, וואָס וועלען איהם קומען בעגריסען צו זיין 66-טען נאמען-טאָג. די דעלעגאציעס וועלען אויפ-גענומען ווערען דורך דעם מארשאל'ס פערטרעטער אין בעלוועדער.

אין ווארשא וועלען היינט פארקומען גראנדיעזע מאניפעסטאציעס און פא-ראדעס [illegible] דעם יום-טוב.

• • •

(ג) [illegible] פילסודסקי'ס נאמענס-טאג, וואָס פאלט אויס היינט, דינסטאג, האָט שוין נעכטען נאכמיטאג זיך גע-לאזט בעמערקען אין לאדז. די הייזער און באלקאנען זענען דעקארירט געווא-רען מיט אמאראנט-ווייסע פאהנער און מיט טעפיכען און דעקען מיט'ן בילד פון פאלענס גרויסען יובילאר.

די יום-טוב-שטימונג האָט זיך אויך גילוי'ט בעמערקען אין דער פערשטארק-טער בעוועגונג אויף די גאסען; בעזונ-דערס פייערליך זענען געווען די לאדזער גאסען נעכטען אָוונט, ווען מיליטערי-שע און ציווילע ארקעסטערס האָבען דורכ-מארשירט איינמער א פאקעל-צוג פון מי-ליטער פון לאדזער גארניזאן און פון די ארגאניזאציעס פון מיליטערישער צו-גרייטונג, שפילענדיג נאציאנאלע פוילי-שע לידער.

היינט האלב 11 אין דער פריה ווע-לען אין די געבעטס-הייזער פון אלע קאנ-פעסיעס אָפגעריכט ווערען פייערליכע גאטעסדינסטען לכבוד מארשאל פילסוד-סקי. א פייערליכע תפלה וועט אויך פאר קומען אין דער אלט-שטעטישער שוהל, וואו עס וועט צום ערשטען מאל אויפ-טרעטען דער נייער קאנטאר לונדראל, וואָס האָט שאנסען צו ווערען לאדזער שטאָט-חזן. צו דער פייערליכקייט און דער שוהל זענען איינגעלאדען די פאר-שטעהער פון דער מיליטערישער און רע-גירונגס-מאכט, ווי אויך די לאדזער יו-דישע פרנסים, ראטמענער און אינסטי-טוציעס.

• • •

(ג) פון לאדזער ד. א. ק. מיילט מען אונז מיט, אז היינט, דינסטאג 12 ביי-טאג וועט א לאדזער מיליטערישע עהרען גרופע דעפעלירען אין ווארשא, צוזאמען מיט די מיליטערישע מוסטער-גרופען פון גאנצען לאנד, פאר מארשאל פיל-סודסקי און אינ'ם נאמען פון לאדזער ד. א. ק., מיליטערישען גארניזאן און די ארגאניזאציעס פאר מיליטערישער צו-גרייטונג דערלאנגען דעם יובילאר בע-גריסונגס-אדרעסען און גליקוואונשען.

• • •

(ג) נעכטען 2 ביי טאג איז אין בנין פון דער לאדזער וואיעוואודזטווע פארגע-קומען אן'אקאדעמיע פון אלע מלוכה-בעאמטע אין לאדז. א חוץ דאָס גאנצע לאדזער בעאמטענטום זענען אויף דער פילסודסקי-אקאדעמיע געווען אנוועזענד דער וואיעוואדא יאשטשאלט און דאָס גאנצע וואיעוואודזטווא-בעאמטענ-טום, דער שטאָט-סטאראסטא, דער פא-וויאטאווע סטאראסטא, דער שול-קורא-טאר, די פאליציי-קאמענדע בראש מיט'ן וואיעוואודישען פאליציי-אינספעקטאר ד"ר מארווינסקי, קאמיסאר ניעדזשוועל-סקי א. א.

די ערשטע פייערליכע רעדע האָט גע-האלטען דער פאוויאט-סטאראסטא ה' זשעווסקי, וועלכער האָט געגעבען א גע-שילדערטע אינבערבליק איבער פילסוד-סקי'ס העלדישער טעטיגקייט און דער-ביי געבראכט א רייהע אינטערעסאנטע ביאגראפישע דאטען פון פילסודסקי'ס לעבען.

דער לייטער פון דער אדמיניסטרא-טיווער אָפטיילונג ביי דער וואיעוואודזט-ווא, ה' לעוואנדאווסקי האָט גערעדט וועגען דער בעציהונג פון היינטיגען פוילי-שען בעאמטענטום צו מארשאל פילסוד-סקי אלס מקור פון בעגייסטערונג דעם פוי-לישען בעאמטען-שטאנד און ניימט און כאראקטער פון יונג-פוילען.

ה' איזידארטשיק האלט דערויף א שלום-רעדע, און עס ווערט בעשלאָסען ארויסצושיקען א בעגריסונגס-דעפעשע צום הויכגעשטעלטען יובילאר.

פערזאמלונג וועגען פראיעקט צו ענדערען די קאנסטיטוציע

(§) נעכטען איז אין לאדז איינגעאר-דענט געוואָרען א בירגער-פערזאמלונג, געווידמעט דער פראגע וועגען דער נויט-ווענדיגקייט דורכצופיהרען ענדערונגען אין דער קאנסטיטוציע. עס האָבען גע-האלטען רעדעס אדוו. בוליק, אדוו. פא-לאווסקי און דער דעלעגאט פון ווער-שא ווראסטעק, וואָס האָט אין א לענגע-רער רעדע ארומגערערט דעם פראיעקט פון קלוב ב.ב. צום ענדערן די קאנסטי-טוציע. דאן איז אנגענומען געוואָרען א ענטשפרעכענדע רעזאלוציע. א אפשריפט פון דער רעזאלוציע איז צוגעשיקט געוואָרען צום מארשאלעק פון סיים און צו מארשאל פילסודסקי.

ווער קען ענדערן זיין פאמיליען-נאמען?

(§) די לאדזער וואיעוואודזטווא האָט בעקומען [illegible] צירקולאר פון אינערען-מיניס-טעריום, לויט וועלכע עס איז ערלויבט צו ענדערן די פאמיליען-נעמען פערזאָ-נען, וואָס האָבען פאמיליען-נעמען, וועל-כע זיי זענען אויסגעזעצט אויף שפאט פון דער געזעלשאפט און עס איז פאר זיי אָפט א מניעה אין לעבען, ווי, למשל, פאמיליען-נעמען ענליך צו די נעמען פון חיות, צו געגענשטאנדען, צונעמענישען, פערנעמען א. א. דאגעגען דארף מען נישט ערפילען די ביטעס וועגען ערלוי-בען בייטען די פאמיליען-נעמען אויף מאַ-פעלטע פאמיליען-נעמען, הגם אין מאַ-פעלטען פאמיליען-נאמען בלייבט דער ערשטער פאמיליען-נאמען. גע'גט'ע פרויען, וואָס בעטען צו ענדערן דעם פא-מיליען-נאמען פון מאן אויף זייער פא-מיליען-נאמען פון די עלטערנס-הויז, דארף די ביטע ערפילט ווערען.

יודישע פרויען, וואָס האָבען נישט קיין אקטען מיט די מענער און זיי בע-מיהען זיך צו קענען טראגען לעגאל דעם מאנס פאמיליען-נאמען, דארף די ביטע ערפילט ווערען אויב דאָס קען נישט גע-שעהן אויף א אנדער אופן.

פאר עובר זיין עטליכע מאל אויף די אנטי-סאניטארע פארשריפטען וועט מען שטרענגער בעשטראפען.

(?) ווי בעקאנט פיהרט די געזונד-הייטס-אָפטיילונג א שווערען קאמף מיט די בע-זאגען, וואָס זענען עובר אויף סאניטארע פארשריפטען און וואָס ווערען דערפאר אנגעקלאגט אין געריכט. איצט האָט דער לייטער פון שטאָטישען געריכט זיך גע-ווענדעט צו דער געזונדהייטס-אָפטיילונג מיט דער בעטע, אז אין יעדען פראָטאָ-קאל זאל זיין אנגעגעבען צום וויפילטען מאל די בעטרעפענדע פערזאָן איז עובר אויף די סאניטארע פארשריפטען. אין א פאל, ווען דאָס וועט זיך איבערחזר'ן עטליכע מאל וועט דאָס געריכט געבען שטרענגערע שטראָפען.

לאדזער פרויען-הענדלער געכאפט געוואָרען אויף א טשעכי-שער באהן-סטאציע

(וו) זייט א לענגערע צייט האָט די לאדזער פאליציי געהאט א חשד אויף א געוויסען יוזעף דאנציגער און זיין פרוי, וואָס זאָלען זיין די פיהרער פון א באנדע פרויען-הענדלער. דאָס דאָזיגע פאר-פאלק אָפט ארויסגעפאָהרען קיין אויס-לאנד, וואו זיי האָבען צוגעשטעלט קיין קאנסטאנטינאפאל לעבעדיגע סחורה. אזוי האָבען זיי פון פוילען ארויסגעפירט 9 מעדלעך, 2 פון קראקא, 5 פון בוקא-רעסט און איינע פון א געוויסע רחל ראַ-זענטאל פון זלאטשעוו. דאָס פאר-פאלק פלעגט זיך אנגעבען אלס רייכע לייט פון אויס-לאנד, קינדערלאזע, וואָס ווילען אדאפ-טירען א טאכטער און אזוי ארום האָבען זיי פערנארט ווייסע מעדלעך און זיי ארויסגעפיהרט קיין אויסלאנד, וואו זיי האָבען זיי דערנאך פערקויפט און שאנד-הייזער. נאך לאנגע זוכענישען, האָט די פאליציי געכאפט בעקומען א ידיעה, אז די טשעכישע פאליציי האָט דאנציגער'ן מיט זיין ווייבעל ארעסטירט אין טשער-אין און ווארשא-וויענער צוג. דאָס פאר-פאלק ווערט א ליארע טאג געבראכט מיט'ן עטאפ קיין לאדז. דער סוחר פון לעבע-דיגע סחורה האָט דער טשעכישער פא-ליציי געזאגט, אז ער איז א אינדוסטריע-לער און דערביי יישאנטאזשירט דעם נא-מען פון אינדוסטריעלער יוזעף דאנצי-גער פון מאניושקי 10.

4 מענשען פערגיפטעט צום טויט

(§) אין דארף נאטליצע הינטער בזשע זשין האָט מען געפונען פער'סמ'טע מיט אלקאהאל 4 פערזאָן דאָס זענען: וולאדי-סלאוו וויעלעס, לודוויק קאוואלטשיק, וולאדיסלאוו רעטעלאווסקי, און וואצלא-ווא קאוואלסקא. די חברה האָט גע'גנב-עט אלקאהאל פון א צוסטערנע פון א משא-צוג אויף דער באהן-סטאציע אין סלאטוויניע און זיך אזוי אנגע'כוסה'ט, אז אלע זענען פערגיפטעט געוואָרען. די רעשט אלקאהאל איז אָפגעגעבען געווא-רען אויף א אנאליזע.

„קבורה-שטייער“ פון פראָטעסטירטע וועקסלען זאָל אָפגעשאפט ווערן

(ג) צווישען דעם לאדזער סוחרטום שטועסט מען וועגען אונטערנעמען אן'-אקציע אָפצושאפען דעם אזוי-גערופענעם „קבורה-שטייער“, ווי די סוחרים בעצייכ-נען די האלב-פראצענטיגע סכסוכים, וואָס עס ווערען אראָפגענומען פאר דער שטאָט פון פראָטעסטירטע וועקסלען.

א דעלעגאציע פון מעהרערע ווירט-שאפטליכע ארגאניזאציעס אין לאדז זאָל זיך ווענדען צום מאגיסטראט מיט א מאָטיווירטען מעמאריאל.

אויפרוף צו דער בעפעלקערונג

צום נאָמענס-טאָג פון מאַרשאַל יוזעף פילסודסקי

דעם בירגער-קאָמיטעט צו פייערען דעם נאָמען-טאָג פון מאַרשאַל פּיל-סודסקי האָט ארויסגעלאָזען פאָלגענדע אויפרוף צו דער בעפעלקערונג

לאָדזשער!

צום צעהנטען מאָל זייט דער ווידער-אויפבורט פון פאַטערלאַנד רופען מיר אייך היינט צו פייערען דעם נאָמען-טאָג פון'ם פיהרער פון אומאָפּהענגיגען פוילען — מאַר-שאַל יוזעף פּילסודסקי. זאָל דער קאָמענדאַנט פאַר זיין ארבייט ווען די אידעע פון זיין לעבען געפינען ארום זיך דאַנקבאַרקייט און אנערקענונג פון פאָלק, וואָס ער האָט געפיהרט דורך ליידען אין קאַמף, דורך מאָמענטען פון פרייד און שלאַכטען, דורך יאָהרען פון יסורים און אָנגעשטרענגטער ארבייט.

לאָדזשער!

ווער ווי איהר קען שעצען דעם געניוס און די אָנשטרענגונגען פון אר-בייט, ווער ווי איהר קען נאָך אַזוי אָפּגעבען אַ לויב די שעהנע פרוכטען פון אָט דער ארבייט?

די שטאָט פון טאָג-טעגליכער ארבייט בויגט היינט דעם קאָפּ פאַר'ן ערשטען ארבייטער פון אומאָפּהענגיגען פאַטערלאַנד — די שטאָט פון ריזיגער אינדוסטריע-לער אָרגאַניזאַציע גיט אָפּ כבוד דעם שעפער פון דער הינדערט מאָל מעכטיגערער אָרגאַניזאַציע פון דער פוילישער מלוכה.

מיר פייערען היינט דעם נאָמען-טאָג פון מאַרשאַל פּילסודסקי נישט ווי אַ געבאָטענעם און אָפיציעלען יום-טוב. דאָס איז נויטיג אונזער האַרץ. היינט, ווען פון אַלע עהרליכע פוילישע נשמות ווי לאַנג און ברייט עס איז אונזער פאַטערלאַנד, פליסט צו דער הויפּט-שטאָט דער שטאַרקער און אויפריכטיגער וואונש:

— פאַר דיין אומפערברייכטער מיה, פאַר דער מאַכט און ריינקייט פון דיינע אידעען, פאַר דיין איידעלקייט און ליבע, קאָמענדאַנט פון פאָלק און מאַרשאַל פון דער אומאָפּהענגיגער מלוכה, זאָל דיך גאָט בעלוינען מיט לאַנגע יאָהרען פון גע-זונד און גליק!...

בירגער-קאָמיטעט צו פייערען דעם נאָמען-טאָג פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

צום נאָמענס-טאָג פון מאַרשאַל פּילסודסקי

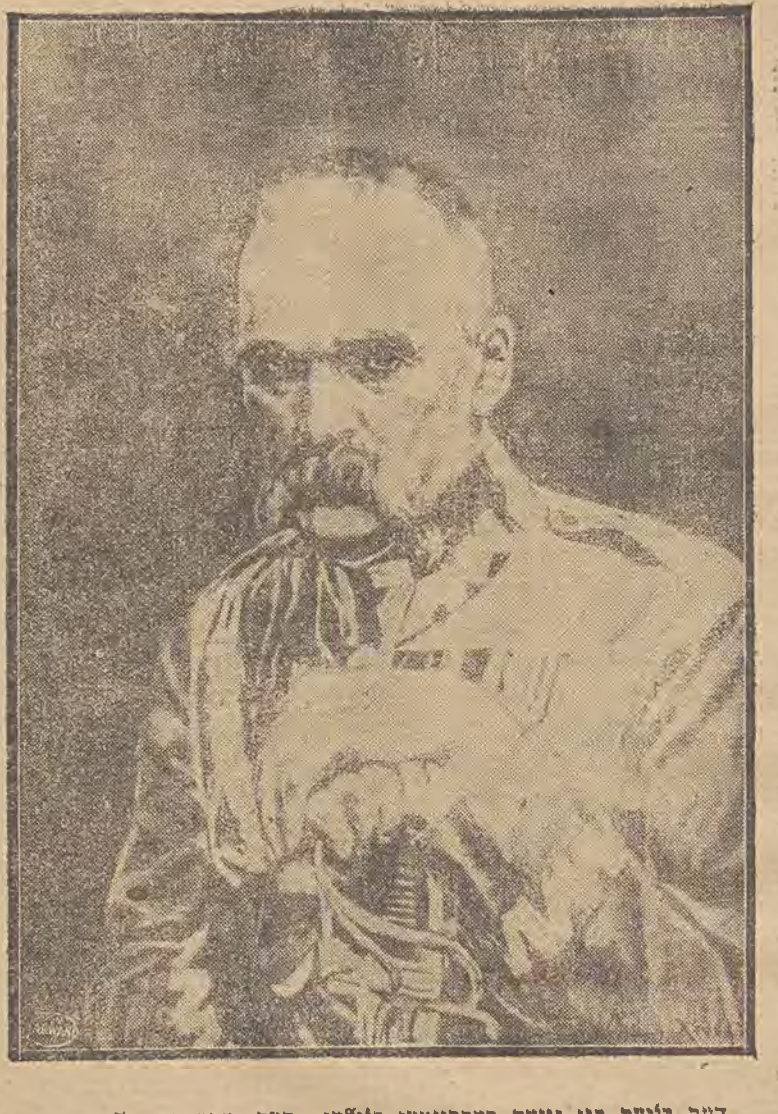

דער בויער פון נייעם בעפרייטען פוילען, דער ערשטער מלוכה שעף און ערשטער מאַרשאַל, יוזעף פּילסודסקי, וועלכער ווערט היינט 66 יאָהר. דער נאָמענס-טאָג פון מאַרשאַל פּילסודסקי ווערט היינט אין גאַנץ פוילען געפייערט מיט גרויס פּאַראַד.

לאָדזשער טאָגעבלאַט

ד"ר רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :רעס
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, אַדמיניסטראַציע 47.

...וזעף פּילסודסקי.

ס'איז געווען דער גליקליכער גורל ...ון פוילען, אַז איהר לעצטער העלד ...ל זיין אַ סינטעז פון אַ פוילישען אַריס-...קראַט, פאָלקס-בעגעהרען און אַ העל-...ער, אַ ריינער נאַציאָנאַליזם זאָלען ...ך צוזאַמענגיסען, פאָלקס-ליידען און ...אַציאָנאַלער צער זאָלען זיך האַרמאָניש ...נויפשמעלצען.

...א מענש מיט אַ געוואַלדיגער ענערגיע ...ן מיט גרויסען מוט, האָט זיך איהם ...יינגעגעבען צו לייטערן דעם נאַציאָ-...ליזם פון דעם שאָוויניסטישען מיסט ...ן אומפלייט און בעפּוטערן דעם האַר-...ען סאָציאַליזם מיט נאַציאָנאַליסטישער ...מאַנטיק.

דאָס איז געווען די גרויסע פּשרה, ...ס איז געווען נויטיג פאַר פוילען. דאָס ...ז געווען דער סינטעז, וואָס דאָס לע-...ן האָט געפאָדערט.

און מיט דער פּשרה האָט ער אָרגאַ-...ירט ארום זיך אי די רעוואָלוציאָנערע ...בייטער, אי די בורזשואַזע שטאָטישע ...סנר.

...דאָס איז אָבער געווען אַ פּשרה נישט ...יז אויף איין מאָמענט, דאָס איז גע-...ן אַ פּשרה, וואָס האָט בעדאַרפט אַדורכ-...פיהרט ווערען אין לעבען, ווען פוי-...ן איז געוואָרען אַ זעלבסטשטענדיגע ...כה. די מלוכה-אָרדנונג האָט געדאַרפט ...ניזירט ווערען לויט דער פּשרה. ...היינט געדאַרפט זיין אַזאַ אָרדנונג ...פלכער דער ארבייטער זאָל זיך ...ען פרייהייט און דער נאַציאָנאַ-... זאָל זיך נישט פיהלען, ווי קיין ...

...די הייזער, ווען ביידע צדדים געהן ...אויף הנחות, ווען ביידע צדדים ...ן מותר אויף אַ טייל פון זייערע ...ת און תביעות.

...איז נישאַד פון דער וועלט-מלחמה ...ען זיך די נאַציאָנאַליסטישע געבלי-... ביי אַלעמען צוקאָכט. אַ בייסענדי-... איז צערנדיגער שאָוויניזם האָט ...ג' כאַפּט די וועלט אין פוילען מיט ...געבליצטע האָפנונגען אין דעם גרוי-... וועלט-חורבן, איז אויפגעפלאַקערט ...ירען מיט דעם גיהנום'דיגסטען שאָ-...ם, און פּילסודסקי האָט זיך געמוזט ...קציה אין זיין שטילען ווינקעלע ...ב-יובעק.

...בזייטיגטער, פון וויטען האָט ער ...סהי, ווי זיינע גרויסע חלומות זע-...צורונען געוואָרען, ווי זיינע אידע-... זענען פערשווערט געוואָרען.

די אומגליקליכסטע מדינה איז פוילען. געוואָרען. זי איז פעראָרימט און פער-נאַרט געוואָרען. זי איז פער'שפּל'ט אין דעמאָראַליזירט געוואָרען.

אַ צודולטער, אַ משוגענער אַנטיסעמי-טיזם האָט געבושעוועט אין לאַנד און אַ פינסטערע טעמפּע רעאַקציע איז גע-האַנגען, ווי אַ שווערער וואָלקען איבער פוילען. דאָס לאַנד איז צופרעסען גע-וואָרען פון שנאה, דאָס לאַנד איז צופּיי-ניגט געוואָרען פון סם המות'דיגען האָס און דער דלות האָט מיט זיינע טויטע הענד געשטיקט פוילען, געשטיקט אָהן רחמנות.

האָט מען געדאַרפט אויף דאָסניי בעפ-פרייען פוילען פון זיינע אינערליכע שונאים, פון זיינע אינערליכע פייניגער און אונטערדריקער.

מען האָט געדאַרפט נאָכאַמאָל בעפ-פרייען פוילען.

לייכט, מיט אַ גרויסען זשעסט האָט יוזעף פּילסודסקי געמאַכט די מאַי-רעוואָלוציע. לייכט, ווייל די פינסטערע רעאַקציע האָט נאָך נישט געהאַט געשלאָגען קיין טיפע וואָרצלען, ווייל טיף אין האַרצען פון פוילען האָט געטליפט אַ פונק פון ווילען צו אַ בעסערען, געזונ-טערען און שעהנערען לעבען.

פוילען האָט ווידער געקרוינט איהר פערשטויסענעם און בעזייטיגטען העלד.

אין פריהער יוזעף פּילסודסקי געווען אַ העלד, איז ער איצט געוואָרען נאָך אַ גרעסערער העלד.

פריהער האָט דער גרויסער היסטאָרי-שער צופאַל געהאָלפען פּילסודסקי'ן צו בעפרייען פוילען פון פרעמדען יאָך, אַ גרויסער היסטאָרישער נס איז איהם ביי געשטאַנען, אַ גרויסער היסטאָרישער זכות האָט איהם געלייטזעליגט.

איצט האָט ער בעפרייט פוילען פון זיך אַליין.

דאָס איז געווען אַן'אויפגאַבע פאַר אַ גרויסען העלד, פאַר אַן'אמת'ן נאַציאָ-נאַלען העלד.

געזונד מאַכען פוילען פיזיש און גייס-טיג — אַלמעכטיגער גאָט, וואָס פאַר אַ העלד האָט מען געדאַרפט זיין!

דאָס איז תחית המתים.

פּילסודסקי איז געוואָרען אַ העלד מיט'ן ווילען פון פאָלק. דאָס פאָלק פערהערליכט איהם, כאָטש, זיין פּאָליטיק איז אַ גרויס רעטעניש.

ד"ר א. מ.

מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי און דער יודישער בעקער שלמה לויטערפּאַכט

ווען לויטערפּאַכט האָט חתונה געמאַכט זיין טאָכטער, האָט איהם מאַרשאַל פּילסודסקי צוגעשיקט אַ „מזל-טוב". — די הענגענישען פון יודישען בעקער מיט'ן ערשטען מאַרשאַל פון פוילען.

דאָס גאַנצע לאַנד פייערט היינט דעם נאָמענס-טאָג פון מאַרשאַל יוזעף פּיל-סודסקי.

ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט איז כדאי צו דערמאָנען אַ פאַקט, וואָס וואַרפט אַ ליכט אויף די פריינדליכע בעציהונג פון מאַרשאַל צו יודען.

אַז מאַרשאַל פּילסודסקי האָט פיל פּערזענליכע פריינד צווישען יודען אין פוילען איז פאַר קיינעם נישט קיין סוד. דאָס האָט פּילסודסקי אויך געזאָגט אין זיין בערימטען געשפּרעך מיט דער שריפטשטעלערין קאַרין מיכאַעליס, וואָס איז די טעג פערעפענטליכט געוואָרען. צווישען די פיל פּערזענליכע פריינד פון מאַרשאַל נאָך פון דער צייט פון דער פּאַרטייאישע טעטיגקייט, געפינט זיך אויך אַ יודישער בעקער יצחק שלמה לויטערפּאַכט. אַ יוד פון אַ יאָהר 59, וועלכער האָט איצט אַ בעקעריי אויף דער זאַמאַרסטינאָווסקאַ 25 אין לעמבערג. מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק האָט דער דאָזיגער בעקער חתונה - גע-מאַכט אַ טאָכטער, און צווישען די גראַטו-לאַציע-דעפּעשען איז אויך געווען אַ בע-גריסונג פון מאַרשאַל פּילסודסקי, וועל-כער ווינשט דעם יודישען בעקער צו האָ-בען פיל נחת פון זיינע קינדער. אַ צוויי-טע דעפּעשע איז אויך אָנגעקומען פון'ם ווילנער ארציביסקופּ באַנדורסקי, וועל-כער שרייבט, אַז ער וואָלט זעהר גערן געוואָלט קומען אויף דער חתונה, נאָר די צייט און דאָס געזונד האָט איהם נישט דאָס ערלויבט.

דער בעקער לויטערפּאַכט איז נאָך אין דער פריהסטער יוגענד אריינגעטרעטען אין די רייהען פון „פּ.פּ.ס." און געווען איינער פון די ערשטע פּאַרטיי-אָרגאַני-זאַטאָרען אין גאַליציען. אין יאָהר 1912 האָט זיך יצחק לויטערפּאַכט בעטייליגט אין אַ געהיימער פערזאַמלונג. דאָ האָט ער זיך צום ערשטען מאָל בעקענט מיט דעם פיהרער פון דער פּאַרטיי, יוזעף פּילסוד-סקי, וועלכער איז דאַן געווען אין לעמ-בערג אונטער אַ פרעמדען נאָמען: אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג איז בעגרינ-דעט געוואָרען די „דרוזשינאַ סטזעלעצקאַ" און לויטערפּאַכט איז געוואָרען איינער פון איהרע ערשטע מיטגלידער. צווישען די ערשטע מיטגלידער איז אויך געווען דער היינטיגער מיניסטער מאָראַטשעווסקי און די דעפּוטאַטען הויזנער דיאַמאַנד און ליבערמאַן.

ווען דער קריג האָט זיך אָנגעהויבען האָט לויטערפּאַכט געוואָלט אוועק מיט די לעגיאָנען אויפ'ן שלאַכט-פעלד. ער האָט געוואָלט קעמפען צוזאַמען מיט די פּויליש אַרבייטער פאַר דער בעפרייאונג פון פוילען, וועלכע ער האָט גלייכצייטיג בע-טראַכט אַלס די בעפרייאונג פון ארבייטער-קלאַס. ער איז אָבער קראַנק געוואָ-רען און נישט געקאָנט געהן אויף דעם פראָנט.

אין יאָהר 1916 האָט לויטערפּאַכט זיך ווידער בעגעגענט מיט מאַרשאַל פּילסוד-סקי, בעת ער איז געקומען בעזיכטיגען דעם פראָנט.

דער פּוילישער ארציביסקופּ ד"ר וולאַ-דיסלאַוו באַנדורסקי, וועלכער האָט זיך געפונען אַלס גלח צווישען די לעגיאָנען, האָט זיך איינמאָל דורכגעשמועסט מיט די זעלנער, צוקומענדיג צו לויטערפּאַכט'ן האָט ער געפרעגט, ווי ער הייסט.

יצחק שלמה לויטערפּאַכט — האָט ער געענטפערט.

— איהר זענט אַ יוד? האָט ער גע-פרעגט.

— יאָ. — איז געווען די תשובה.

— ווי קומט איהר צו אונז?

— איך האָב געהערט, אַז אין בע-פרייטען פוילען וועלען אַלע אינטערדריק-טע פעלקער און קלאַסען אויסגעלייזט ווערען פון זייער שווערען יאָך. אויך איך, אַ זוהן פון אַן'אונטערדריקטען פאָלק און אַ ארבייטער, וויל צוהעלפען צו דער דאָ-זיגער גאולה מיט מיין אייגען בלוט.

לויטערפּאַכט האָט ווייטער אויסגעדרוקט פאַר דעם ארציביסקופּ זיינע געפיהלען אַלס יוד פאַר דעם בעפרייטען פוילען, דער ארציביסקופּ האָט איהם אַ קוש גע-געבען אין שטערן און געהאַלטען אַ רע-דע צו די פערזאַמעלטע לעגיאָנערען.

צווישען אַנדערע האָט ער צו זיי אַזוי געזאָגט: זיהן פון פערשידענע פעלקער זענען צו אונז געקומען, כדי אונז צו העלפען אין אונזער בעפרייאונגס-קאַמף. לאָמיר זעהען, זיי זאָלען זיך צווישען אונז פיהלען, ווי אייגענע און נישט גע-קזשיוודעט ווערען. אַ פולע גלייכבערעכ-טיגונג פאַר אַלע, דער ארציביסקופּ האָט דערפּוי געווינט.

ווען די וועלט - מלחמה האָט זיך גע-ענדיגט און עס האָט זיך אָנגעהויבען אַ מלחמה אין לאַנד, האָט לויטערפּאַכט ווייטער געבראַכט נוצען דער פּוילישער אַרמעע אויף פערשידענע אופנים. ער איז אָבער שוין געווען אַלט און שוואַך און צוגעטיילט געוואָרען צו דער בירגער-וואַך.

ביז צום היינטיגען טאָג איז ער גע-בליבען אַ געטרייער חבר פון דער פּויליש-ער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי „פּ.פּ.ס.", כאָטש נישט אַלץ וואָס ווערט היינט געטאָן אין דער דאָזיגער פּאַרטיי און בעזונדערס די בעציהונג צו יודען ענטשפּריכט זיינע אַנשויאונגען.

לויטערפּאַכט האָט שוין שפּעטער גע-זעהען דעם מאַרשאַל פּילסודסקי אין קראַ-קאָ. ער בעקומט אייגלאַדונגען אויף אַלע לעגיאָניסטען-צוזאַמענפאָהרען. זיין נאָמען פיגורירט איבעראַל און איז פערשריבען אין די גאָלדענע בלעטער פון בעפרייטען פוילען.

מ.

די פּילסודסקי-פייערונגען אין לאָדז

היינט וועלען דולמודים און אַלע פאָלקס- און מיטעל-שולען נישט פאַרקו-מען. און אַלע שולען וועלען איינגעאָר-דענט ווערען אַקאַדעמיעס, אויף וועלכע עס וועט גערעדט ווערען וועגען דער בעדייטונג פון טאָג.

היינט 10 פריה וועלען איינגעאָרדענט ווערען נאָמעס-דינסטען און די געבעט-הייזער פון אַלע אמונות.

דערויף וועט פאָרקומען אַ דעפילאַדע פון מיליטער. אין אָוונד וועט אין פּילי-האַרמאָניע איינגעאָרדענט ווערען אַ אַקאַדעמיע דורכ'ן בירגער-קאָמיטעט.

• • •

נעכטען ביי טאָג זענען פאָרגעקומען אַקאַדעמיעס אין אַ ריזה פאָלקס-שולען.

אין דער פינאַנץ-קאַמער און אין דער וואָיעוואָדזשאַ זענען נעכטען פאָרגע-קומען פייערליכע אַקאַדעמיעס.

אין אָוונט האָבען מיליטערישע אָר-קעסטערס געשפּילט איבער די גאַסען אַ „צאַפּשטוק".

• • •

מ) די שטאָט-פערוואַלטונג האָט נעכ-טען אויסגעשיקט אַ בעגריסונגס-דעפּע-שע און בעלוועדער לכבוד דעם נאָמענ-טאָג פון מאַרשאַל פּילסודסקי. די דעפּ-פּעשע האָבען אונטערגעשריבען דער שטאָט-פּרעזידענט און דער פּרעזעס פון שטאָט-ראַט.

• • •

היינט 12 אַ זייגער וועט פאַר'ן גראַנד-האָטעל פאָרקומען אַ דעפילאַדע פון לאָד-זער מיליטער פאַר די פאָרשטעהער פון די רעגירונגס - קאָמונאַלע און פּאָליציי-אישע אָרגאַנען און אונזער שטאָט.

• • •

האַלב 3 נאָכמיטאָג וועלען פאָרקומען אומזיסטע פאָרשטעלונגען פאַר מיליטער אין שטאָטישען טעאַטער אויף צונגעל גאַס 63 און אין „פּאָפּולאַרני"-טעאַטער.

• • •

האַלב 9 וועט אין פילהאַרמאָניע פאָר-קומען אַ פייערליכע אַקאַדעמיע, געווידמעט דעם לעבען און ווירקען פון מאַר-שאַל פּילסודסקי.

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די מיטגלידער פון בירגער-קאָמיטעט צו פייערן דעם נאָמענס-טאָג פון ערשטען פּוילישען מאַרשאַל, ד"ר פּיכנאַ און אַדוו. בוליק. דעם קינסטלערישען טייל וועלען אויספיהרען די ארטיסטען פון די לאָד-זער שטאָטישע טעאַטערס.

חוץ דעם וועט פאָרקומען אין נייעם טעאַטער-זאַל אַן'אַקאַדעמיע, אויף וועל-כער עס וועלען רעדען וועגען פּילסוד-סקי'ן די ה"ה פּלוטשעניק, דער וואַרשאַ-ווער ווייצע-פּרעזידענט, שפּאַטאַנסקי און יאַנאַווסקי. און קאָנצערט-טייל וועלען זיך בעטייליגען מיליטערישע אָרקעסטערס און געזאַנג-פעראיינען.

ווען איהר געהט אריבער די גאַס,

קוקט מיט אָפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אַן'אַמפּיגער קאַלי-קע, אָדער גאָר געפינען דעם טויט

היט זיך, מען זאָל אייך נישט איבערפאָהרען:

ס'איז קיין וואונדער נישט

אַז אונזערע ראַדיאָ-אַפּאַראַטען האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג!
כ"יצעזיען געבויט פון וועלטליכען רוהם, טיילען פון פּראַג און קאַרטינג
מוזען צופרידענשטעלען אַלע!

ראַדיאָ אינזש. י. רייכער עט קאַמפּ.
פּיעטריקאָווער 142, טעל. 15-57

...ימפּאַזאַנטע אויפנאַהמע פון „מיס אייראָפּאַ" ...ין בודאַפּעסט.

...דאַפּעסט, (י.ט.א.) דאָ איז צו-...קומען פון איהר רייזע פרל. עלי-... סימאָן — „מיס אייראָפּאַ". אין ...סטאַציע, וואו דער שנעל-צוג פון ...האָט זיך אָפּגעשטעלט, האָבען זיך ...י געבילדעט ריזיגע מאַסען-דע-...ציעס פאַר „מיס אייראָפּאַ". ...ג קיין בודאַפּעסט, זענען פאַר ...שוין געווען צוגעגרייט די אַזוי-...נע קעניגליכע צימערן אין גרוי-...האָטעל „געלערט". דער האָטעל ...ווען דעקאָרירט מיט פאָהנען און ...

...מזרח-וואָקין האָבען איהר אָפּ-... פאָרשטעהער פון דער הויפּט-... נאָכ'ן אויסהערען די בעגריסונ-...ען „מיס אייראָפּאַ" האָט פער-...דעם וואָקזאַל, האָט אַ ציגיינער-...ער געשפּילט דעם נאַציאָנאַל-...ישען הימן. דאָ זענען געקומען ... און „עליען"-אויסרופען. עס האָ-... נישט געפעהלט קיין אויסרו-... פאַלעכינג"...

... באַהן-הויף זענען געווען אימ-...רטע טריבונען. די פענסטער, ... דעכער, בוימער און פּלויטען ...וועזן דיכט בעזעצט. לענג-אויס ...צער ראַקאָטשי-גאַס, דורך וועל-... איז געגאַנגען דער צוג, זענען

אַלע הייזער געוועזן דעקאָרירט מיט נאַ-ציאָנאַל-פאָהנען. גרויסע אָפּטיילונגען פּאָליציי האָבען געהיט די אָרדנונג.

פון המון האָט מען געהערט פער-איינצעלטע פייפען פון די „ערוואַכענדע מאַדיאַרען"...

זונטאָג, דעם 17-טען ד. ח. האָט „מיס אייראָפּאַ" פערטיילט אויטאָגראַמען און פאָטאָגראַפיעס, וואָס זייערע הכנסה איז בעשטימט פאַר פילאַנטראָפּישע צוועקען.

עס איז איז אינטערעסאַנט, וואָס פרל. סימאָן זאָגט וועגען די איבריגע „שעהנ-הייטס-קעניגען".

„מיס ראָמאַניאַ" — האַלט זי איז אַ מאָדערנע דיאַנאַ מיט אַן'אויסגעפּאַסער-טער געשטאַלט, פיינע געזיכטס-צוגען און עהרליכע אויגען. „מיס אויסטריאַ"— די פערקערפּערונג פון דער ווינער הערצליכקייט פון די שובערט-לידער. די ענגלענדערין — אַ „ליידי" — פּאַר עקסעלענס, אויס דעם „קראַקער-ראָמאַן". „מיס דאַניאַ" — אַ לעבענדע פּאָרצע-לאַן-פיגור אויף אַ פיינע באָמבאָניערע. שפּאַניען איז געווען פערטרעטען דורך אַ לעבעדיגע קאָומען. וועגען „מיס פּאַ-לעניאַ" און „מיס פראַנס" וואָלט מען געקענט שרייבען גאַנצע בענדער.

נאך די גרויסע פרעסט און פערפליצונגען וועט זיין א זעלטען גוט געראטעניש.

אזוי איז געווען מיט 300 יאהר צוריק, האפענטליך וועט עס איצט אויך אזוי זיין.

דער היי-יאהריגער שווערער ווינטער אין די מורא פאר פערפליצונגען, מיט'ן אנהויב פונ'ם פריהלינג, דערמאנט זעהר שטארק דאס יאהר 1572 אין פוילען. לויט די אלטע קראניקעס, איז דעמאלס געווען א זעהר שווערער ווינטער. אין פוילען האבען געהערשט זעהר שטארקע פרעסט און דערנאך איז געקומען א מורא'דיגע פערפליצונג, וואס האט א תל געמאכט פון זעהר פיל דערפער און ישובים.

דער ווינטער האט זיך געצויגען פון נאוועמבער ביז ענדע מערץ. די גאנצע צייט האבען געהערשט מורא'דיגע פרעסט. דעם 27 מערץ איז נאך געווען זעהר קאלט און מענשען האבען מורא געהאט, אז עס וועט שוין קיינמאל נישט ווארימער ווערען. פליצלינג איז אבער אריינגעקומען אנ'ענדערונג. אין דער נאכט פו' 27. אויפ'ן 28. מערץ האט אנגעהויבען צוגיסען א שטארקער רעגען, וואס איז געגאנגען אונאויפהער גאנצע צוויי מעת לעת. דעם 30. מערץ האט זיך דער הימעל אויסגעלייטערט, און עס איז מיט איינמאל געווארען זעהר הייס, אז די מענשען האבען בטמוזט געהען אין גאס אין די אויבער - בגדים. די פאלגען פון דער פלוצלונגדיגער וועטער - ענדערונג האבען אויף זיך נישט געלאזט לאנג ווארטען.

דעם ערשטען אפריל האט זיך די ווייסעל א ריהר - געטאן, און דאס אייז איז געפלאצט מיט אזא געוואלדיגען רעש, אז אין דער וויטענס האט מען געקענט מיינען, אז דאס דונערען די הארמאטען.

די דאזיגע קאנאנאדע האט געדויערט א גאנצען מעת-לעת. דערנאך איז ערשט געקומען די קאטאסטראפע.

אונגעהויערע שטיקער אייז זענען ארומגעשוואומען אויף דער ווייסעל און פערשטעלט דעם לויף פונ'ם שטראם. קיין [illegible] האט מען נישט געקאנט [illegible], ווייל [illegible] נישט געוואלט איינשטעלען דעם לויף, און זיך ארויס-לאזען אויף [illegible] [illegible] די [illegible]. [illegible] האבען זיך געפונען [illegible] צוואנציג דרייסיג פישערס וועלכע האבען דארט גע-[illegible] [illegible], און מאכען א פריי [illegible], האבען זיי אבער [illegible] מיט'ן [illegible] בע-[illegible]. די [illegible] שטיקער אייז זענען ארומגעשוואומען אויפ'ן ווייך [illegible] צו-[illegible] די פישער - שיפלעך און אלע פישערס זענען דערטרונקען געווארען. אין א פאר טעג ארום האט מען ארויסגעצויגען 5 טויטע קערפערס פון די דער-טרונקענע. די איבריגע האט מען נישט [illegible]. די טויטע קערפערס זענען כמעט איינגעצויגען געווען, ווי איין פארמלאזע מאסע, אזוי צוהאקט און צופערטעלט זענען זיי געווען פון די שטיקער אייז.

אונטער סאנדאמיערזש זענען אפגע-שווענקט געווארען אלע דערפער, וואס האבען זיך געפונען ביים ברעג.

די קאטאסטראפע איז געקומען אומ-גערעכט, ביי נאכט, ווען די מענשען זע-נען געשלאפען, וויפיל מענשען עס זענען דארט אומגעקומען, איז נישט בעוואוסט, מען רעכענט אבער, אז עס זענען געווען צעהנדליגע קרבנות.

מיט דער רעטונגס-אקציע האט אנגע-פיהרט דער וואיעוואדא און די גלחים.

די קאטאסטראפע איז געווען א מורא'-דיגע. די גרעסטע פערוויסטונגען פון דער פערפליצונג זענען אבער געווען צווישען סאנדאמיערזש און קאזשמיערזש. די דא-זיגע געגענד האט מיט זיך פארגעשטעלט אנ'אמת'דיגען חורבן. דער גאנצער מענש-ליכער ישוב איז דארט כמעט פערניכטעט געווארען. ווארשאווער און קראקאווער קאנט האבען אויך זעהר פיל געליטען, אבער נישט אין דער מאס, וואס סאנ-דאמיערזש.

די מאזאוויעצקער קראניקער דערצעה-לען, אז די ווייסעל האט פערגראסען אויף א ברייט פון 3 מייל. די קלענערע טייכען זענען אויך ארויס פון די ברעגעס. די פערפליצונג איז געווען אזוי גרויס, אז ווען מען האט זיך ארויפגעשטעלט אויפ'ן טורעם פון דער קאטעדראלער קירכע אין ווארשא, האט דאס אויג נישט געקאנט דערגרייכען קיין יבשה.

צום גליק האט די פערפליצונג נישט לאנג געדויערט. אויפ'ן 4-טאג האט שוין דאס וואסער אנגעהויבען אפצופאלען.

די היזיקות זענען אבער געווען זעהר גרויסע. אונגעהויערע שטחים ערד זענען פערפלייצט געווארען. די ווינטער-זריעה איז אינגאנצען פערניכטעט געווארען. פון פיל מענשליכע ישובים איז קיין זכר נישט איבערגעבליבען. די קאמוניקאציע איז אויף א לאנגע צייט געשטערט גע-ווארען, ווייל די ברעגען אויף די וועגען זענען געווען איבערגעריסען. די שטאטי-שע בעפעלקערונג האט דערפון זעהר פיל געליטען. די פויערען האבען נישט גע-קאנט ציפיהרען קיין פראדוקטען און עס האט ממש געדראהט מיט א הונגער.

ענדליך איז אבער די שווער-געפרוב-טע בעפעלקערונג בעלוינט געווארען פאר דעם צער און אונגליק, וואס האט איהר געטראפען.

אין אנהויב פריהלינג האט מען איבער-געזייהט די פעלדער און פוילען האט געהאט אזא געראטעניש, וואס מען האט שוין א גאנץ לאנגע צייט נישט געדענקט.

—o—

געשטארבען דער מיינצער רב

בערלין. (י.ט.א.) אין מאינץ, איז געשטארבען דער דארטיגער רב הרב ד"ר יונה באנדי. דער פערשטארבענער האט געשמ'ט אלס גרויסער תלמודיסט.

—o—

די ריזיגע בוי-אקציע אין דייטשלאנד

דער לאקאטארען-שטייער האט אויך דארט זעהר שטארקע געגנער.

ווען מען רעדט ביי אונז אין פוילען וועגען דער בוי-בעוועגונג און וועגען די פערשידענע פלענער, ווי אזוי צו שאפען די קאלאסאלע סומען צו פינאנסירען די בוי-אקציע, איז כדאי צו מאכען נאר א גאנץ קליינע באהי רייזע איבער דייטש-לאנד און צו זעהן, ווי די בוי-אקציע זעהט אויס ביי לייטען. אין יעדער שטאט. אין יעדען שטעטעל קומען צו צעהנדליגער נייע הייזער. אין משך פון א גאנץ קורצע צייט זענען דארט אויס-געוואקסען גאנץ נייע קווארטאלען, וואס זענען געבויט געווארען לויט א פריהער בעשטימטען פלאן. אויפ'ן דארף ווערט ווייניגער געבויט. דאס איז דערפאר, ווייל פון דארף הערשט א שטענדיגע עמיגראציע אין שטאט אריין און דפריי-בער פיהלט מען דארט נישט קיין מאנ-געל אין נייע וואוינונגען. פאבריקס-בנינים ווערען אויך זעהר ווייניג גע-בויט. די צייט פון דער מארק-אינפלא-ציע האט איבערגעלאזט א גרויסע צאהל נייע פאבריקס-לאקאלען און איצט נוי-טיגט מען זיך נישט אין פרישע לאקא-לען. דער עיקר ווערט דארט געבויט וואוין-הייזער.

זייט דער סטאביליזאציע פון מארק, ד. ה. זייט דעם יאהר 1924 איז אויף דער בוי-בעוועגונג פערוועגדעט געווארען א סומע פון קנאפע 9 מיליארד. פאר דעם דאזיגען געלד איז אויפגעבויט געווארען העכער א מיליאן צימערן. אין יאהר 1925 זענען אויסגעבויט געווארען 446. 62 וואוינונגען, אין 1926 זענען שוין אויסגעבויט געווארען 130 טויזענד וואוינונגען, אין יאהר 1927 — 180 טויזענד און אין יאהר 1928 האט שוין די צאהל דערגרייכט 186 טויזענד נייע וואוינונגען. אין משך פון די דאזיגע 4 יאהר האבען 2 און א פירטעל מיליאן מענשען בעקומען א דאך איבער'ן קאפ. וואס דאס בעדייט פאר'ן לאנד איז איבעריג צו זאגען. ווי אזוי אבער האט דייטשלאנד בעקומען די פאנדען צו אזא ריזיגער בוי-אקציע. דער פינאנצ-יעלער חוט השדרה פון דער בוי-אקציע אין דייטשלאנד איז דער לאקאל-שטייער. דער דאזיגער שטייער מאכט אויס 6 מיליאן מארק געלד א יאהר. 75 פראצענט פון דער דאזיגער סומע בעקומען די שטאטישע זעלבסטפערוואלטונגען און די רעשט נעמט צו די מלוכה אויף דעם אזוי גערופענעם אויסגלייכונגס-פאנד. פון די דאזיגע פאנדען ווערען געגעבען 8 פראצענטיגע לאנג-טערמיניגע היפא-טעק-הלוואות, וועלכע ווערען פארשריבען אויף דער צווייטער היפאטעק פון די נייע הייזער. די דאזיגע הלוואות בעטרע-פען פון 8 ביז 7 טויזענד מארק אויף א צימער מיט א קוך. דאס געלד אויף דער ערשטער היפאטעק בעקומט דער בוי-אונטערנעמער אין די פערשידענע שפאר-קאסעס און אין די היפאטעק-בענק.

די ענטוויקלונג פון דער בוי-אקציע איז אינגאנצען אפהענגיג פון דער סי-טואציע אויפ'ן רעאלען קרעדיט-מארק. אין לאנד, וואו די רעאלע קרעדיט-קוועלען זענען פערניכטעט געווארען דורך די אינפלאציע, מוז די נארמאלע בוי-אקציע געהען האנד ביי האנד מיט'ן פראגרעס פון דער קאפיטאליזאציע.

אין יאהר 1928 האבען די רעאלע קרעדיטען צו פינאנצירען די בוי-אקציע אין דייטשלאנד בעטראפען א סומע פון 1 מיליארד 550 מיליאן מארק. און דאס איז א ריין דייטשער קאפיטאל. דער פרוב צו פינאנצירען די בוי-אקציע מיט אויסלענדישען קאפיטאל האט זיך נישט איינגעגעבען. מיט גרויס שוועריגקייטען האט מען אין יאהר 1928 לאקירט אויס-לענדישע פאנד-בריף אויף א סומע פון 85 מיליאן מארק.

אין יאהר 1926 האט מען אפגעגע-בען 625 מיליאן מארק פון לאקאל-שטייער אויף בוי-צוועקען. דאס איז אבער געווען ווייניג, די שטאטישע זעלבסטפערוואלטונגען האבען נאך גע-מוזט אנקומען צו א הלוואה פון 400 מיליאן מארק. אין די שפעטערע צוויי יאהר איז שוין דאס נישט נויטיג גע-ווען, ווייל דער פריוואטער קאפיטאל האט זיך זעהר שטארק אנגעהויבען צו פערנעמען מיט דער בוי-בעוועגונג. די קאסטען פון דער ערשטער היפאטעק זענען פערהעלטענמעסיג זעהר גרויס. עס לוינט זיך אבער צו נעמען דעם טייערען קרעדיט, ווייל אויף דיים צווייטען היפאטעק בעקומט מען שוין געלד פון לאקאל-שטייער אויף זעהר קליינע פראצענטער. אט אזוי זעהט אויס די בוי-בעוועגונג אין דייטשלאנד. דער לא-קאל-שטייער העלפט אין א זעהר גרוי-סער מאס צו לינדערן די דירות-נויט.

וואלט מען דאך געקאנט מיינען, אז די בעפעלקערונג איז דערפון צופרידען. לאזט זיך אבער אויס, אז ס'איז נישט אזוי. דער לאקאל-שטייער האט זעהר פיל געגנער, און נישט בלויז מצד די לאקאטארען נאר אויך פון די פערמעג-ליכע און קאפיטאליסטישע קרייזען. די גרונד-בעזיצער ווייזען אן, אז צוליב דעם נידעריגען פראצענט-פוס ווערט סילפאך פערקלענערט דער ווערט פון די הייזער און פון דער צווייטער זייט פערענטפערט ער אויך נישט אינגאנ-צען דעם דירות-נויט.

דער דייטשער „פערבאנד פון די שטעט" ווענדעט אן אלע מיטלען אפצו-שאפען דעם לאקאל-שטייער און רוקט ארויס אויף זיין ארט א פראיעקט פון אנ'עפענטליכער רענטען- אמארטיזאציע פאר די ווירטס-לייט. געגען דעם דאזי-גען פלאן שטעלען זיך אבער ארויס די ווירטשאפטליכע קרייזען, וועלכע ווילען נישט איבערגעבען די בוי-אקציע אין הענד פון דעם פריוואטען איניציאטיוו, די דאזיגע קרייזען פאדערן פון דער רעגירונג לאנג-טערמיניגע קרעדיטען, אז דאס בויען וואוין-הייזער זאל זיין א ריוח געשעפט, ווי עס איז געווען פאר דער מלחמה.

א שטילער מא-אטאריום.

בעת א מלחמה ווערט, כידוע, ערקלערט א מאראטאריום. איך דיר נישט, דו מיר נישט. מ'מאכט, הייסט עס, א קנייטש אין דער רעכנונג, ביז מ'וועט קענען מאכען מיט'ן דאמען-פינגער.. אין אזא פאל פסקנ'ט מען א „יהי מוגח עד שיבוא אליהו" מ'וועט בעצאהלען; אבער ס'ברענט נישט!..

די גרויזאמע פרעסט, האבען רואינירט די סוחרים, און זיי געפינען זיך איצט נישט אין קיין פיל בעסערע לאגע, ווי ביים קריגס - אויסברוך. דער לאדזער צענטראלער סוחרים-פעראיין (פיעטריק. 10) האט זיך טאקע אין צוזאמענהאנג דערמיט געווענדעט צו דער רעגירונג מיט א פארשלאג צו מאכען א קורצען מאראטאריום פאר די געליטענע סוח-ים. די רעגירונג האט אבער דעם פארשלאג אפגעווארפען, ס'איז נאך נישט אזוי „געפעהרליך". ווי האט אמאל געזאגט דער דיפלאמאט וויטאס: „מארגען וועט נאך ערגער זיין". מ'דארף, הייסט עס, טאקע אויף דעם דאזיגען „מארגען"...

דאס, וואס די רעגירונג האט נישט געטון, טון איצט די סוחרים אליין. „מה שלא עשה השכל, יעשה הזמן". די צייט איז דער גרעסטער תקיף. און דער צייטעל, וואס האט זיך איצט געמאכט האט א גרעסערע צאהל סוחרים געצוואונגען זיך אליין צו מאכען א שטילען מאראטאריום.

קומט מען היינט צו א סוחר איינמאהנען א פראטעסט, זאגט ער: באנקראט בין איך חלילה נישט. כ'וועל דעם „קיכען" ארויסנעמען, אבער נישט איצט ס'וועט דאך איבעריג. אזוי נישט פער-בלייבען.

נעמט דאס דער בעל-דבר אן פאר א תירוץ. און ער דעקט אויך זיינע בעלי-דברים מיט דעם זעלבען תירוץ. ס'איז נישט פליטה. די וועקסלען וועלען אי"ה אויסגעקויפט ווערען. אבער נישט היינט. מ'דארף אביסעל צו ווארטען.

אזוי איז איצט אין לאדזער האנדעל וועלט צווישען זיך אליין איינגעפיהרט געווארען א שטילער מאראטאריום.

צי וועלען דאס אויך די שטייער-אמטען אננעמען פאר א תירוץ?!..

—זשאז—

—o—

וויפיל משפחות נויטיגען זיך אין הילף אין תל-אביב

ירושלים (י.ט.א.) די קאמיסיע פאר סאציאלער הילף ביים תל-אביבער מאגיסטראט האט ערטיילט אונטערשטיצונגען 218 נויטבעדערפטיגע משפחות. די אלגעמיינע צאהל משפחות אין תל אביב, וועלכע נויטיגען זיך אין שטיצע, דערגרייכט ביז 388, וואס צעהלען 1800 פערזאן.

פארלאמענטארישע אויספארשונגס-קאמיסיע

רעהאביליטירט די יודישע סענאטארען יעוועלאווסקי און דר. קאמניצער.

דאנציג. (יט"א) די פארלאמענ-טארישע אויספארשונגס-קאמיסיע, וואס איז מיט איניגע חדשים צוריק געוועהלט געווארען אויסצופארשען די בלבולים פון די דייטש-נאציאנאלע, דאס די יו-דישע סענאטארען יעוועלאווסקי און דר. קאמניצער האבען פאלש געשוואוירען, האט איצט ארויסגעגעבען אנ'אפיציעלען בעריכט, אין וועלכען די צוויי יודישע סענאטארען ווערען פולשטענדיג רעהא-ביליטירט. אויף דעם פיהרער פון די דייטש - נאציאנאלע און פריהערדיגער וויצע-פרעזידענט פון סענאט דר. ציהם, האט עפענטליך ערקלערט, אז מען האט איהם פערפיהרט און אז דער בלבול איז גרונדלאז.

צי וועט די ים-המלח-קאנצעסיע געבראכט ווערען פאר'ן אינטערנאציאנאלען שידס-טריבונאל?

לאנדאן. (יט"א) אויף דער לעצ-טער זיצונג פון ענגלישען פארלאמענט האט דעפ. האווארד בורי אינטערפעלירט דעם אויסערן-מיניסטער יועגען דעם סטאדיום פון די אונטערהאנדלונגען מיט דער פראנצויזישער רעגירונג בנוגע די פראנצויזישע תביעה צו דער קאנצעסיע אויף צו עקספלאאטירען די רייכטימער פון ים-המלח. דער אויסערן-מיניסטער אויסטען טשעמבערלען האט געענטפערט, דאס עס איז ארויסגעשיקט געווארען אנ'אויספיהרליכער ענטפער אויף דער פראנצויזישער נאטע וועגען דעם ענין. דער מיניסטער טשעמבערלען רעכענט ני-ט, דאס די פראנצויזישע רעגירונג וועט ברענגען דעם ענין פאר'ן אינ-טערנאציאנאלען שידס-טריבונאל.

ייד געפונען

ארגינעלער ראמאן פון דער נייער יודישער תקופה

פון י. ל. [illegible]

(פארטזעצונג).

— וואס הייסט, וועלכער? — האט ער געשריגען. — אט דער אלטער גראף פיאדאר מיכאילאוויטש! איהר הערט: אט דער אלטער איז דאך געווען א גענעראל, א גראף, אט דעם גרויסען ניקאלאיקעס טויף-פאטער אין דר'ערד אריין! און ער האט געשריגען „א יוד וויל איך ווערען!" אין דר'ערד אריין!

— דו הערסט, יאשקע, אין דר'ערד אריין! — האט זיך פייוועל געקאכט און זיך שטארק פונאנדערגעלאכט. — דו הערסט? אט די פאלעסטינקער יאטען זייסען גערנישט אז דער אלטער האט געוואלט ווערען א יוד און זיין לעניקע גנב האט איהם אליין דעם גרעניץ אריבערגעשמוגעלט.

יאשקע האט זיי דערקלערט בזה הלשון:

— חברים, פערשטעהט איהר מיך, ס'איז א גאר פשוט'ער ענין. ס'איז גאר נישטא וואס צו פערשטעהן, פערשטעהט איהר מיך. עס איז געווען ביי אונז אין יאלטע א גראף, א גענעראל, איהר קענט דאך איהם מן-הסתם, אט דעם אלטען גראף גענעראל פיאדאר מיכאילאוויטש, אט דעם גרויסען לעניג'ס טויף-פאטער, פערשטעהט איהר מיך. נו, „ויהי היום כטוב לב המלך ביין", ווען דעם אלטען איז געווארען ביטער אויפ'ן הארצען: אויס גענעראל, אויס גראף, אויס שווארצע מאה'ניקעס; ס'איז געווארען, פערשטעהט איהר מיך, א רויטע מדינה, א רויטע מלו-כה; דער אמת'ער בנ'אקל, מיכאילקע, איז געווארען רויט און דער בנ'אקל איז פלוצלונג אראפגעקומען פון עולם האמת, דער רויטער אדון הגדול אליין, און האט פערשטעהט איהר מיך, אוועקגעשלעפט דעם אלטען גראף אזש קיין ארץ-ישראל, וואו ער וועט קענען ווערען א יוד. אויס ערל! איצט פערשטעהט איהר מיך, חברים?

אלע האבען זיך געהאלטען ביי די זייטען פון דער משוגה'דיגער מעשה'לע, און פייוועל האט געשריגען:

— נו. יאשקע טאווארישץ, לערנער — דו זעהסט? אין דר'ערד אריין!

איך, פייוועל קאמיסאר, פערשטעהט דאס און זיי לאכען! אין דר'ערד אריין!

— שושנה! שושנה! — האבען אלע פלוצלונג אנגעהויבען שרייען. און שושנה מיט גולד'ן זענען גראד אנגעקומען אויף דער סצענע, ווען פייוועל האט געשריגען.

אזוי גיך ווי פייוועל האט דערזעהן גולד'ן, איז ער מיט אימפעט צוגעלאפען צו איהם און האט איהם א שטארקען זעץ געטון אין הארצען מיט אזא אימפעט, אז אלע זענען געבל בען פערוואונדערט.

— חבר אמעריקאניעץ! גרויסער בורזשוי! דיפלאמאט! אין דר'ערד אריין!

— האט פייוועל געשריגען פון שמחה און נישט געוואוסט וואס צו טון. — דו ביזט אויך אין פאלעסטינקע, אין דר'ערד אריין! איך קען נישט, ברודער אמעריקאנעץ! דו זעהסט, אס-א-דא טיאכקעט! וואו איז דער אלטער, אין דר'ערד אריין! דו הערסט דיפלאמאט? גרויסער יאט! ער האט געשריגען „כ'וועל ווערען א יוד"! אין דר'ערד אריין! איך בין פייוועל קאמיסאר אין דר'ערד אריין! א לערנער וויל איך זיין, אזוי ווי יאשקע, אין דר'ערד אריין!

גולד האט איהם אנגענומען פאר ביידע הענט און האט געזאגט:

— חבר פייוועל! דו ביזט זעהר א גוטער מענש, א גרויסע תמימות'דיגע קינד. גוט איך וועל דיך מאכען פאר א לערנער, דו וועסט קענען אט די דראבניקע פינטעלעך נאך בעסער פאר יאשקען.

— ניין, חבר אמעריקאנעץ! — האט פייוועל געדונערט. — איך וויל נישט, אין דר'ערד אריין! יאשקע איז מיין חבר, מיר האבען ביידע געליטען, נעהאט „חבוט הקבר", איך וויל נישט זיין גרעסער פון איהם, איך וויל קענען אזוי פיל וויפיל יאשקע, אין דר'ערד אריין! אוי איז ער א לערנער! ער'ט געוואוסט, אז מ'עט מוזען האבען א פריהער, יאשקע, אין דר'ערד אריין! זאג, וואס? „חבוט הקבר", האט יאשקע אונטערגעכאפט, — יא, ברודער דיפלאמאט, טורמע! אין דר'ערד אריין! און דערנאך א גוטען לחיים, אין דר'ערד אריין! און מארש — אחת ושתים אין פאלעסטינקע!

— אבער וואו איז דער אלטער, ברודער אמעריקאנעץ?

— אט געהען מיר צו איהם! — און שושנה מיט גולד'ן האבען געפיהרט די קאמיפארלעך צו אברהם בן אברהם.

אין א גרויסע הויז, אויסגעצוצט פול מיט אורחים, ס'רוב רוטען, אלטע און יונגע גרים און גר'טעס, רוסישע פויערים אין פעלצלעך, אין זופיצעס, רוסישע פויערטעס אין שווארצע קאפאטעס, און אויף די קעפ פאטשיילקעס. פעטע פער-קניפעלט ארום האלז, יונגלעך און מיידלעך, שקציט און שיקסעס מיט לאנגע האר, בלויע אויגען און אין גרויסע, שווערע שטיוועל. צווישען אט די רוסען — אויך עטליכע יודישע בחורים, וואס ארבייטען אינאיינעם מיט אט די גרים ביי

האקען שטיינער אין דער ירושלימ'ער שכונה.

אין דער מיט פון גרויסען הויז, איבער דער גאנצער ברייט, שטעהט א צונגעגרייט יום-טוב'דיג. א ווייסער טישטוך, א לאנגער לולב, איילבערטען, פיינע מאנדלען, אפעלסינען, קעז, א גרויסער זודיגער סאמאוואר, און אויבענאן פון זיצט אונזער אברהם בן אברהם, שעהן ווי א פאטריארך.

אלע זיצען שטיל, גנעדיג, אנגעצויגען, ווי עפעס א פסח-סעודה, און דערצעהלט מעשה'לעך.

איינער, א געזונטער גר, דערצעהלט מיט א ביבלישען נגון וועגען דעם. ער, א קאזאק פון דאנ'ער געגענד, האט דורכגעמאכט זינט ער האט זיך געווען ביי א רב אין ראסטאוו, ביז זיינע פיס האבען דערגרייכט די הייליגע פון לאנד ישראל.

ער איז ארויס, דערצעהלט ער, פון מצרים — פון דער פראוואסלאווער מדינה, מיט א משפחה — מיט א פרוי און קינד. כמעט צוויי יאהר זיך שלעפט [illegible]-פוס און אונטערוועגנס פערלוירען ביידען, פריהער געשטארבען קינד און נאכדעם די פרוי, די פרוי בעגראבען אין קאנסטאנטינאפעל... א פרוי געוועזן... א יאמערנדע ראהעל (רחל) געווען א פרוי פון גרויס געדויערט קרעכצט דער גר... און דערביי גיסט ער אויס דאס הארץ פאר די אורחים נאך א צרה וואס דריקט איהם: גאט קעהרט זיך עפעס אפ פון איהם, אפילו אין קעניגרייך פון די נביאים, „ניע ספאדאבילסיא", הייסט עס חתונה צו מיט א יודישע טאכטער... מיט א גר'טע זיך פער'קנס'ט, קלאגט ער און אט די פער'קנס'טע גר'טע גופא, א ברייט-פלעציגע און פולברוסטיגע וואס שטעהט דא און הערט ווי דער אייגענער מאן בעוויינט זיין חת נה מיט אלס א בעוויין פון דעם אויבערשט. נס אומגנאר צו איהם.

— מען טאר נישט זינדיגען ליבער! — טרייסט איהם אברהם בן א... — אלץ וואס קומט פון גאט דארף מען מקבל באהבה זיין... דער גאט כונ'ס דערוועהלטען פאלק ווייס וואס ער טוט!.. אלע אנוועזענדע שאקלען מיט די אויסדריקענדיג דערמיט זייער אכטונג צו אלטען.

— יע, זונעלע! זונעלע! — רעדט שטיל א בארוועסער אלטיטשקע שמאטעס און אין א ווינטערדיגער קוטשמע. — איך ווער גאר נישט נתפעל דעם מעשה'לע. ווייסטו דען ווי געהעריג, וואס עס הייסט צו פאקוטעווען פאר געבענשטען יודישען גלויבען? דו ביזט דאך געקומען צום שכל ערשט אין צייט פון דער רעוואלוציע, הייגט וואס זאלען מיר שוין א שטייגער רעדען פרעגט ער, קלאפענדיג זיך אין דער ברוסט. — מיר האבען אנגעהויבען דעם וואראהאפטיגען גאט, דעם איינציגען, דעם יודישען, דעמאלסט — ווען געצענדינערשער אנטיכע איז נאך ניקאלאי דער צווייטער געווען צעזאר!

(דאס ווייטערע קומט).

לאדזער כראניק.

פאסט-קעסטלעך אין די הייזער.

(פ) ווי עס אינפארמירט אונז די דירעקציע פון דער לאדזער פאסט, וועלען אנהויבענדיג פון אפריל פערלעגט ווערען אין די הייזער פאסט-קעסטלעך, וואס וועלען זיין געשטעלט אין צוויי פאכען, איינעם פאר בריף פון די לאקאטארען און איינער פאר'ן בריף-טרעגער, וואו עס וועלען ארייינגעווארפען ווערען די בריף, וואס זענען אפגעגעבען געווארען אויף א נישט ריכטיגען אדרעס.

קווארץ-לאמפען-קאבינעט אין „לינת-החולים"

—) אין „לינת החולים" איז לעצטענס דורכגעפיהרט געווארען א ברייטע רע-ארגאניזאציע. עס זענען איינגעארדענט געווארען 13 קאבינעטען, וואס שטעהען אונטער דער לייטונג פון בעקאנטע דאקטוירים. לעצטענס איז אין „לינת החולים" געעפענט געווארען א קאבינעט פאר קווארץ-לאמפען און פאר א קליינעם אפצאהל ווערט געגעבען די מעגליכקייט דער ארימער יודישער בעפעלקערונג צו געניסען פון דער דאזיגער נייטיגער איינריכטונג.

א גנבה און א ב'ס גימנאזיום

(§) נעכטען ביינאכט האבען אומבעקאנטע גנבים געמאכט א איינברוך אין אב'ס גימנאזיום, וואס געפינט זיך אויף זיעלאנא 10. די גנבים האבען צוגענומען פון א קאסעטקע 5 דאלאר, 3 וועקסלען און 1 זל. מזומן. פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

דער קריטישער מצב אין דער גאלאנטעריע-בראנזשע

די הורטאווניקעס האבען אפגעשטעלט די גרעסערע קרעדיטען.— די האפנונג, אז איצט זאל זיך די לאגע פערבעסערען

די קאטאסטראפאלע לאגע אויפ'ן לאדזער האנדעלס-מארק צוליב דעם ביז אהעריגען שטרענגען ווינטער, האט זיך בעזונדערס שלעכט אפגערופען אויפ'ן גאלאנטערי-מסחר.

די לעצטע צוויי יאהר האבען די הורט גאלאנטעריע-סוחרים זיך אביסעל פערגאלאפירט. מ'האט זיך געיאגט צו מ'כען וואס גרעסערע אומזאצען, נישט קוקענדיג, צי מ'פערדינט דערביי, צי נישט. לאדזער הורטאווניקעס האבען געהאט געשיקט איבער'ן גאנצען לאנד רייזענדע, און מ'האט געווארפען סחורה אויף רעכטס און אויף לינקס, נישט טראכטענדיג, אז דאס קען ברענגען צו א קראך. דאס ווארפען זיך מיט סחורות, דאס געבען יעדען איינציינען פעקלעך האט גורם געווען, אז די גאלאנטעריע-סוחרים ליידען איצט מעהר פון קריזיס, ווי א וועלכע עס איז אנדערע בראנזשע.

דער האגעל פון פראטעסטען וואס האט זיך איצט גענומען שיטען פון אלע עקען פוילען, האט געבראכט דערצו, אז די גאלאנטעריע-פאבריקאנטען און די פערטרעטער פון אויסלענדישע גאלאנטריע-אונטערנעמונגען האלטען זיך צוריק מיט געבען גרעסערע קרעדיטען.

אבער ווען מ'זאל זיך צוקוקען אביעקטיוו צו דער איצטיגער לאגע אין גאלאנטעריע-האנדעל, מוז מען צוגעבען, אז דער מצב איז נישט אזוי געפעהרליך, ווי מען קען מיינען.

אמת פסקומען איצט פון אלע זייטען פראטעסטען. אבער די פראטעסטען שטאמען על-פי-רוב פון די סוחרים'לעך, וואס ווערען גערופען „שלעפער". די דאזיגע „שלעפער" ווילען זיכער צאהלען זייערע וועקסלען, אויב מ'וועט זיי ווייטער געבען קרעדיט נאר דארט, וואו זיי ווייסען, אז מ'וועט זיי ווייטער נישט בארגען, האבען זיי נישט קיין חשק צו בעצאהלען די אלטע חובות.

ווי בעוואוסט, האבען די לאדזער גאלאנטעריע-פאבריקאנטען גומי, זאקען, הענדשקעס א. ד. ג. געפרובט הינטערן דעק-מאנטעל פון קארטעל צו דריקען די סוחרים צו דער דזיגלר אונטערדריקונגס-ארבייט לגבי די סוחרים האבען זיי אויך געוואלט צוציהען אלע אויסלענדישע פערטרעטער פון דער בראנזשע. צום גליק האט זיך בעגען דעם ארויסגעזאגט א בעקאנטע גרויסע לאדזער פירמע, וועלכע האלט, אז איצט ווען עס רעגענט מיט פראטעסטען, איז נישט קיין צייט אונטערצודריקען די סוחרים. פערקעהרט, אלע ווי איינער דארפען איצט מעהר ווי תמיד צוהילף קומען מיט דער ברייטער האנד די סוחרים. און זיי געבען נאך גרעסערע קרעדיטען, ווי פריהער.

דאגעגען האט די פירמע זיך ארויסגעזאגט גאנץ שארף געגען די „קונצען-מאכער", ד. ה. אזעלכע סוחרים וואס פון איין זייט דיסקאנטירען זיי וועקסלען און פון דער צווייטער זייט שיקען זיי ארויס זייערע אייגענע וועקסלען אויף דער בערזע, צאהלענדיג פון יעדען פראצענט-סוס. אזעלכע, סוחרים מוז מען אינטערדריקען, ווייל דער מסחר נויטיגט זיך נישט אין קיין „קונצען-מאכער".

הגם מ'קען נאך איצט קיין קלארע מיינונג וועגען דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון דער לאגע נישט זאגען, ווייל די פראטעסטען הערען נישט אויף צו קומען, דאך איז פערהאן א האפנונג ביי די סוחרים, אז די לאגע וועט זיך איצט בעסערן. די בעסערונג קומט מיט יעדען טאג.

שוין חיינטיגע וואך זענען געקומען א היבש ביסעל סוחרים פון דער פראווינץ, וואס האבען אויסגעקויפט זייערע פראטעסטען. מ'דארף אויך געדענקען, אז מיר שטעהען איצט קרוב די קריסטליכע און יודישע יום-טובים און נאכדעם געהט א זומער-סעזאן אין דער גאלאנטעריע-בראנזשע.

היינטיגע וואך האבען זיך פערשפרייט קלאנגען בנוגע א רייה היגע גאלאנטעריע-פירמעס, אז זיי זאלען האבען אפגעשטעלט די צאהלונגען.

די דאזיגע קלאנגען מוז מען שארף פעראורטיילען. זענען די קלאנגען אמת, דארפען די, וואס פערשפרייטען זיי, ערקלערען דאס אפען אויף די זונטאג'דיגע פערזאמלונגען פון די גאלאנטעריע-סוחרים. אבער צרויכלאזען כתם קלאנגען אויף רעעלע פירמעס, טאר מען נישט. דאס קען ברענגען צו זייער רואין.

בפרט האבען איצט מעהר נישט קיין גרונד די דאזיגע רכילות'ן ווייל, ווי געזאגט, איז מען שוין די געפעהרליכסטע צייט איבערגעקומען און די לאגע אין גאלאנטערי-מסחר, הויבט זיך אן פערבעסערן.

—o—

פארלעזונג פון ד"ר וו. פאלעס

היינט, דינסטאג 8.30 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע א פארלעזונג פון בעקאנטען ליטעראטור- און טעאטער-קענער ד"ר וו. פאלעס א.ד.ט.: „יודישע טיפען אין דער פוילישער ליטעראטור".

א „גלייט" פאר א געפאלענעם יוחד".

(§) די האנדעלס - אפטיילונג ביים לאדזער קרייז-געריכט האט בעשלאסען צו ערטיילען דעם געפאלענעם סוחר אברהם האלבערשטאט פון קאנסטאנטינער גאס א „גלייט" אויף ווייטערע 2 חדשים.

טאכטער פון א גע'שמד'טען לאדזער קינא-אנגעשטעלטען איז איבערגעגאנגען צום יודענטום.

טרויעריגע לעבענס-געשיכטע פון א 14-יעהריג מעדעל.

צו איינעם פון די לאדזער מורה-הוראה'ס איז די פאריגע וואך ארייינגעקומען א 14-יעהריג מעדעל, וועלכע האט דורך טרעהרען דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע:

— איך בין א קריסטין, געבוירען פון א גוי'שער מאמע, וואס איז געשטארבען מיט א פאר יאהר צוריק.

— מיין טאטע איז אנ'אנגעשטעלטער פון א אלטשטעטישען לאדזער קינא; פון זיינעס אמאליגע טענות צום טאטען דערמאן איך זיך, אז דער פאטער מיינער איז געווען א יוד, נאר ער האט זיך גע'שמד'ט, ווייל ער האט זיך פערליבט אין א רוסישער פרוי, וועלכע איז געווען מיין מאמע. אט די מאמע מיינע איז בעגראבען אויפ'ן פראוואסלאוונער בית-עולם אין לאדז. ווען די מאמע איז געשטארבען האט דער טאטע חתונה געהאט פאר א צווייטע פרוי, אויך א קריסטין, די שטיפמאמע האט מיך שטארק געמארדעוועט, געפייניגט, געשלאגען, נישט געוואלט געבען צו עסען, ביז זי האט מיך ענדליך ארויסגעווארפען און איך האב מיך ארומגעוואלגערט אויף דער גאס, כ'האב געהיטעט יודישע קינדער, געוואשען געפעס ביי יודען און האב דערשפירט דעם זיסען טעם פון יודיש ברויט. כ'האב זיך איבערצייגט, אז יודען זענען הארציגער פון מיין פער'גוי'שטען טאטען. דעריבער איז ביי מיר געבליבען צו בלייבען מיין גאנץ לעבען לאנג צווישען יודען.

עפרזנענדיג 8 יאהר צווישען יודען, האב איך זיך אזוי איינגעלעבט מיט דער יודישער סביבה, אז איך קען זיך שוין נישט צוגעוועהנען צום געדאנק, אז איך בין געבוירען געווארען פון א קריסטליכע מוטער און איך וועל בלייבען א קריסטין. איך בין דורך און דורך א יודיש קינד, נישט מעהר — מיין טאטע האט פערפאסקודיעט מיינע פאפירען. איך וויל אבער דערפון נישט וויסען. איך חעל און מוז בלייבען א יודישע. ביי מיר איז צוקער-זיס דאס ברויט, וואס איך פערדין אלס שטוב-מעדעל ביי א יודישע פאמיליע אויף שוויענטא יאקובא-גאס.

דער מורה-הוראה האט געהייסען דאס מעדעל קומען. זי איז ביי איהם געווען נאך א פאר מאל, ביז וואנען עס זענען אומעטום נאכקאנטראלירט געווארען די ביכער פון איהר פאטער'ס אפשטאמונג; אלץ האט זיך ארויסגעשטעלט פאר אמת. דער רב האט דעריבער נעכטען שוין צונויפגעשטעלט דעם פראטאקאל, אז דאס מעדעל, וואס איז געווען פריהער א קריסטין, וויל ווערען א יודישקע און זי האט בעקומען דעם נאמען שרה בת שרה.

אינטערעסאנט איז, אז די יונגע שרה (זי האט געהייסען העלענא) זעהט אויס ווי א געבוירענע יודישע טאכטער, זי רעדט א פיינעם יודיש, קען אלע יודישע מנהגים.

פונ'ם פאטער חלאדימיר ל., וועלכער וואוינט אויף וואלבארסקא-גאס וויל די נייע יונגע יודישקע זיך אפשרייבען און שטרעבט אדאפטירט צו ווערען דורך א יודישע פאמיליע, אפי איננאנצען איבערצורייסען איהר באנד מיט דעם אפטריניגען פאטער. (ג)

לאדזער יודישער קאמער-טעאטער
„ארט"
לייטער: מ. בראדערזאן און ד. בייגעלמאן
היינט 1 פארשטעלונג
אנהויב 9.15 אווענד פינקטליך
VI שלאגער-פראגראם
א. נ.
מיס-MIS
JUDEA
1) פראלאג
2) אנשי קורצב
3) מענדיל גנענדיל
4) קיניג זאגוועל III
5) כתריאלעווקער שארח
6) דער סעקוועסטראטאר
7) באבע און אייניקעל
8) ליד פון ארבייט
9) סובלאקאטאר
10) מיס JUDEA
בילעטען צו בעקומען פון 7 אוו.

נאכט-דיזשורנע אין די אפטייקען.

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: מ. ליפיעץ פעטריקאווער 193, מ. מילער פעטריקאווער 46, גראשאוסקי קאנסטאנטינער 15 פעלמאן צגעלניאנא 64, גייווארצווסקי אלעקסאנדערסקא 87, יאנקיעלעוויטש אלטער מארק 9.

לאדזער האנדעלס - רייזענדע פאדערן, צו בעפרייען זיי פון אויסקויפען פאטענטען

האנדעלס וואיאזשארען זענען גייסטיגע ארבייטער און געניסען פון אלע סאציאלע בערעכטיגונגען

דעם 3. מערץ ד. י. איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון פראפעסיאנעלען רייזענדער-פעראיין, לאדזער אפטיילונג אויף אל. קאשמשושקי 21.

פון בעריכט פאר'ן לעצטען יאהר, ווי אויך פון די דיסקוסיעס, וועלכע זענען נאכדעם פארגעקומען גיבען מיר דא איבער דעם תמצית.

נישט אלע פעראונטערנעמער ווייסען, אז ארומפאהרענדער פערקויפער, נעהמענדיג געזעצליך צו דער קאטעגאריע אינטעלעקטועלע ארבייטער, אלין אויגס צו [illegible] בעקומט זיין לוין און דער פארם פון מינימום אדער פראוויזיע און אלס אזעלכער געניסט ער פון אלע סאציאלע דערגרייכונגען, וועלכע זענען הל אויף אלע אינטעלעקטועלע ארבייטער, ווי למשל: קראנקען-קאסע, בעצאהלטער אורלויב 3 חדשים'דיגע קונדיגונג א.אז.וו. דאס אלץ איז שטיפמיטערליך דערגרייכט געווארען א דאנק די אונאויפהערליכע בעמיהונגען ביי די געהעריגע מאכט-ארגאנען מצד דער הויפט-פערוואלטונג פון פעראיין אין ווארשא.

דער פעראיין האט אויסגעווירקט בעצאהלטע אורלויבען פאר זיינע מיטגלידער, וועלכע האבען זיך וועגען דעם געווענדעט.

א ענליכע אקציע איז אויך דורכגעפיהרט געווארען אין. פרט פון פערזיכערן די רייזענדע אין קראנקען-קאסע.

און ארבייטס-געריכט אין לאדז בעזיצט דער פעראיין זיינע לאווניקעס.

ביים פעראיין עקזיסטירט אויך א ביורא פאר ארבייטס-פערמיטלונג, וועלכע נעמט אן אפערטען פון פירמעס און עס ווערען רעקאמענדירט קוואליפיצירטע רייזענדע פאר אלע בראנזשען.

די פאטענטען-פראגע האט רעפערירט ה' בלומענטאל. די הויפט-פערוואלטונג האט מיט דער פראגע פעראינטערעסירט די מאכט-ארגאנען אין ווארשא. עס האנדעלט זיך דערין, אז וויבאלד זיינט אנערקענט דאס געזעץ אנ'„ארומפאהרענדיגען פערקויפער" אלס אינטעלעקטועלען ארבייטער צוגלייך מיט'ן אונרוהיגען ביורא-פערסאנאל פון דער פירמע, קען דאך נישט פערפליכטען, לאגיש גענומען, די פליכט אויסצוקויפען פאטענטען פאר איין טייל פון דיזעלבע אינטעלעקטועלע ארבייטער, בעת דער אנדערער טייל פון פערסאנאל איז פון דער פליכט בעפרייט.

מ'דארף ערווארטען, אז ביי אנ'ענערגישער אונטערשטיצונג פון אלע פעראינטערעסירטע רייזענדער, וועט דעם פעראיין געלינגען אויפ'ן געזעצגעבערישען וועג די פאטענטען-פליכט פאר רייזענדער אפצושאפען.

צום שלוס איז געוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג, אין וועלכער ס'זענען אריין פארשטעהער פון אלע בראנזשעס.

מערקווירדיגע איבערלעבענישען פון אנ'איראפעאישער אריסטאקראטין אין אמאנולא'ס מדינה

די גרויזאמע ליבע פון אנ'אפגאניסטאנישען מלוכה-מאן.

קיין שטאנדעסאמט און ספעציעלע רעגיסטרען זענען אין קאבול נישטא. דעריבער ווייס קיינער נישט, ווי אלט עס זענען זיינע קינדער.

אין אפגאניסטאן איז פערהאן א זעלטענער מנהג, אז דעם נייגעבוירענעם קינד טאר מען נישט באדען. אנשטאט דעם שמירט מען איהם איינגאנצען איין מיט געלב, אדער מיט מעהל. נאכ'דעם וויקעלט מען איהם איין און א סך ווינדעלעך אזוי, אז ער זעהט אויס, ווי אנ'אמת'ער שפאליגען-פעקל. אין משך פון די ערשטע 40 טעג נאך דער געבורט טאראן נישט די מוטער און נישט דער נייגעבוירענער קינד קומען אין בעריהרונג מיט וואסער.

בכלל רעכענט מען זיך אין אפגאניסטאן זעהר ווייניג מיט דער מוטער. תיכף נאכדעם, ווי זי שטעהט אויף פון קימפעט, מוז זי זיך נעמען צו דער ארבייט. עס הויבען זיך אן אומצאהליגע וויזיטען פון אלע בעקאנטע און קרובים, וועלכע פערברענגען ביי איהר פון אינדערפריה ביז שפעט אין אווענד. דער געזעץ זאגט, אז פריהער ווי און אווענד טאר דער גאסט נישט אוועקגעהן. עס איז לייכט זיך פארצושטעלען, וואס עס קומט אויס אויסצושטעהן דער ארימער האלב-קראנקער פרוי און משך פון דער צייט.

אלע עלטער איז מיר אויסגעקומען זיך צו פערטראכטען וועגען מיין צוקונפט. איך האב געזעהן און פעגע-גוסטא, און א לאנד פון הארבע אום'ברחמנות'דיגע מנהגים. פאר עובר זיין די מנהגים האט געדראהט א הארבע שטראף, ווי האב איך זיך געקענט ביי אזעלכע אומשטענדען איינארדנען, כדי צו לעבען מעהר אדער וועניגער ווי א מענש.

איך בין געווען פערצווייפעלט. פערדראסט און טרויעריג בין איך געזעסען אין דערהיים. אונגליקליך איז אבער אויך אט דער איינציגער פערגעניגען פערבאטען געווארען.

איך האב שוין דערצעהלט, אז בעת איך בין געקומען צו אזימען אין הויז, איז אונז מקבל-פנים געווען אנ'אלטע דינערין מיט רויטע פערווייטע אויגען. שפעטער האב איך בעמערקט, אז זי קוקט מיר אן מיט א בייזען בליק. מיר האט זיך אפגערודעט, אז אין איהר בליק ליגט א פערבארגענע שנאה צו מיר. שפעטער אהין ווען איך האב זיך שוין אויסגעלערנט אביסעל פערסיש, האב איך זי געפרעגט:

— פארוואס ווייסטו אזוי פיל? — פארוואס איך מיין? — האט זי איבערגעפרעגט — האט מיך ביין קוקט און אויסגעשריגען — „ווייל ער איז שוין נישט מיינער!"

מיט אנ'אראפגעלאזענעם קאפ איז זי ארויס פון צימער.

דעם זעלביגען אווענד האב איך געפרעגט אזימען, וואס בעדייטען די ווערטער פון דער דינסט.

— דאס איז מיין שקלאפין, נארא! — האט ער מיר געענטפערט און דערביי דערצעהלט, אז ביי זיי איז פערהאן א מנהג, אז ווען די זיהן פון קהאן ווערען עלטער, קויפט מען פאר זיי א שקלאפין, וואס דארף בעפרידיגען זייער סעקסועלע בעדערפענישען. ס'רוב איז עס שוין אנ'עלטערע פרוי — אנ'אלמנה אדער סתם א פרוי פון אנ'ארומען אפגאנער.

שפעטער אהין ווען דער זוהן ווערט עלטער און האט חתונה, פערבלייבט די שקלאפין ביי איהם און הארעם אלס דינסט. זעלטען ווען עס געלינגט איהר זיך ארויסצורייסען. אבער אויך דעמאלט איז איהר גורל נישט קיין זיסער. זי ווערט פערקויפט אלס שקלאפין-דינסט אין אנ'אנדער אזיאטישער מדינה — שפעטער קיין פערסיען, וואו עס קומט איהר אויס צו דערפיהלען די זעלבע פונקציעס.

בעת אמאנולא איז געווארען דער קעניג פון אפגאניסטאן האט ער בעשלאסען איינצופיהרען אין לאנד די איין פרוי-סיסטעם. ער האט זיך געלאזען אפיציעל גט'ן מיט זיינע שקלאפינ'ס און קעפס-ווייבערשאפט האט שפעטער פון דאסניי חתונה געהאט מיט דער קעניגין סאראיא. זיין ערשטע שקלאפין-דינסט אליא האט וואס לעבט נאך עד-היום ביי זיין מוטער.

מיט יעדען טאג זענען די לעבענס-בעדינגונגען געווארען שווערער. אזים איז געווען נערוועז און מיך פערפאלגט מיט זיינע פאדערונגען, אז איך זאל אננעמען דעם מאהמעדאנישען גלויבען און ווערען אנ'עכטע אפגאנערין. מיין אפזאג האט ער אויסגעטייטש ווי דעם ווילען זיך צו גט'ן מיט איהם און חתונה צו האבען מיט עמיצען פון די העכערע בעאמטע. די איינהיימישע אפיצירען זענען פארגעקומען אלץ עלטער. איינציגע מאל האט ער מיר געדראהט צו דער'הרג'ענען און אין אווענד האט ער מאכט שיעור נישט פערווירקליכט זיין דראהונג. דאס איז געווען נאך מיין בעזוך אין קעניגליכען פאלאץ, וואו דער קעניג גופא האט מיט מיר געהאט א לענגערען שמועס און האט זיך נאכגעפרעגט ביי מיר וועגען איראפעאישען לעבענס-שטייגער. איהם האבען אינטערעסירט אלע קלייניגקייטען, מחמת ער האט זיך געגרייט נאך איינמאל צו בעזוכען איראפא. ער האט בעקומען אנ'איינלאדונג פון א רייה איראפעאישע רעגירונגען זיי צו בעזוכען און האט געהאפט נאך דעם זעלביגען יאהר אויסצונוצען די איינלאדונג. ער האט מיך פערהאלטען א פאר שעה און איך בין ערשט שפעט אין אווענד געקומען אהיים.

אזים האט מיט אומגעדולדיגע שריט געשפאצירט פון איין ווינקעל צום צווייטען. בעת איך בין אריין אין צימער האט ער זיך אומגעדרעהט און הארב געפרעגט:

— וואו ביזטו געווען?

איך האב איהם דערצעהלט.

— וואס האסטו דארטען געטאן?

איך האב איהם נאך אמאל דערקלערט, אז דער קעניג האט מיט מיר געשמועסט און האט מיך פערהאלטען ביז איצט.

— איצט פערשטעה איך, פארוואס דו ווילסט נישט אננעמען דעם מאהמעדאנישען גלויבען. מסתמא האפסטו, אז דער קעניג וועט זיך פערליבען אין דיר און דו וועסט ווערען זיין פרוי.

איך האב זיך פונאנדערגעלאכט.

— די רעדסט מסתמא פון היץ.

ווי א משוגענער איז ער אויפגעשפרונגען, האט א כאפ געטאן א שטעקען און האט מיך אנגעהויבען צו שלאגען. ווי א פערשטיינערטע בין איך געשטאנען און האב זיך אפילו נישט געפרובט צו שיצען. אזוי פלוצלונג איז עס געקומען. דער ווייטיג איז געווען אזוי גרויס, אז איך האב אפילו נישט געקאנט שרייען. ערשט אין א פופצעהן מינוטען ארום בין איך ארויס פון צימער א צובלוטיגטע און צושלאגענע, בין דורכגעלאפען דעם הויף און פערבייגעשפרונגען פערביי דעם פערוואונדערטען וועכטער און בין ארויס אויפ'ן גאס. איך האב וועגען גארנישט געטראכט. איך בין געלאפען מיט איין געדאנק: זיך ראטעווען פון זיכערען טויט. אויף אזים'ס פנים האב איך בעמערקט, אז ער וועט זיך פאר גארנישט נישט אפשטעלען.

און דער פינסטערניש בין איך געלאפען דורך די שמאלע ענגע געסלעך. פערוואונדערטע מענשען האבען מיך אנגעקוקט, האבען זיך אפגעשטעלט און שפעטער קאלטבלוטיג געגאנגען ווייטער זייער וועג. ערשט ווען איך האב בעמערקט, אז די געסלעך האבען זיך געענדיגט און איך בין אין פרייען פעלד, האב איך זיך אפגעשטעלט און ארומגעקוקט. מיינע קליידער זענען געווען צוריסען. דער שלייער די ארבעל און די בלוזע זענען געווען דורכגעזעטיקט מיט בלוט. איך האב אראפגעריסען דעם שלייער און האב מיט דער האנד אפגעווישט דעם פנים, וועלכער איז אויך געווען צו'מזיק'ט און צובלוטיגט. אין גאנצען קערפער האט זיך געפיהלט א מורא'דיגער שמערץ. פון ווייטיג האב איך נישט געקאנט שטעהן אויף די פיס. איך האב נישט אויסגעהאלטען און בין אין חלשות געפאלען אויף דער ערד.

בעת איך האב זיך אויפגעכאפט, זענען ארום מיר געשטאנען אזים'ס ברידער. איך האב זיך דערשראקען. מיין איינציגער געדאנק איז געווען, ווי דרעה איך זיך איצט אן דער דייטשער געזעלשאפט, וואו מען וועט מיך אויפנעהמען און שיצען פון א נייעם אנפאל. מיינע שוואגער'ס האבען זיך אראפגעלאזען אויף די קני און בייזע אין איין קול זיך אנגעהויבען צו בעטען, אז איך זאל צוריקקומען אהיים. זיי האבען שיעור נישט געוויינט און האבען מיר דערצעהלט, אז אזים איז פשוט פערצווייפעלט פון זיין מאט, און בעט מיר איהם מוחל זיין. זיי האבען מורא, אז ער זאל זיך נישט נעמען דאס לעבען. איך מוז דאך וויסען, וואס ער איז אויסגעשטאנען און די לעצטע פאר וואכען. זיינע נערווען האבען נישט אויסגעהאלטען און ער איז בעגאנגען די מאט, נישט ווילענדיג אפילו, וואס ער טוט. ער רייסט זיך איצט די האר פון קאפ און האפט נאר אויף איינס, אז איך וועל איהם אפשר מוחל זיין.

וואס זאל איך טון? א דערשלאגענע, כמעט בעוואוסטלאז בין איך געלעגען אויף דער ערד צווישען מיינע שונאים, נישט זייענדיג ביכולת ארויסצוווייזען דעם קלענסטען ווידערשטאנד. אהן געלט, א פערבלוטיגטע, אין צוריסענע קליידער האב נישט געקאנט אנטלויפען. דער איינציגער אויסוועג איז געווען זיך צוריקצוקעהרען אהיים. איך האב געשטעלט דעם תנאי, אז קיינער זאל נישט אריינקומען אין מיין צימער, אפילו אזים זאל זיך נישט ווייזען פאר מיינע אויגען. זיינע ברידער האבען מיר פערזיכערט און געשוואוירען, אז מיין פארדערונג וועט דערפיהלט ווערען. זייערע פנים'ער האבען געבליצט פאר פרייד, וואס איך האב נאכגעגעבען.

איינציגע טעג האב איך פערבראכט איינזאם און מיין צימער. האב געשריבען בריף קיין שווערען צו מיינע קרובים. איך האב געפאדערט, אז זיי זאלען מיך ראטעווען פון טויט.

פון אויסערן-מיניסטעריום איז אנגעקומען אנ'איינלאדונג אויף מיין נאמען. איך האב בעשלאסען אויסצונוצען אהין, כדי צו העלפען אזים'ן צו בעקומען א רעגירונגס-אנשטעלונג. איך האב געהאלטען פאר מיין חוב אפילו איצט, נאך דעם ווי איך האב בעשלאסען זיך צו גט'ן מיט איהם, צו פערגליכען דעם שאדען וואס ער האט זיך אנגעטאן, חתונה האבענדיג מיט מיר.

(פארטזעצונג קומט)

אַקושערקעס פון דער קראַנקען-קאַסע שטעלען אַרויס אַ לוין-פאָדערונג

פאַר אַ קינדיגונג פון אַלטען אָפּמאַך

אַנדערע לוין-פאָדערונגען און לוין-סכסוכים אין לאָדז

(ג) אויף דער נעכטיגער פערזאַמלונג פון די אַקושערקעס ביי דער קראַנקען-קאַסע האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע אויפרעגונג די מיטטיילונג, אַז די קראַנקען-קאַסע האָט ברעה בנים שלנו דעם נייעם אָפּמאַך מיט די אַקושערקעס, וואָס האָבען געאַרבייט איינגע יאָהרען, צוצונעמען ביי זיי די רעכט צו געניסען פון דער מעדיצינישער הילף פון דער קראַנקען-קאַסע, און וועלכע זיי זאָלען אונזאָנצען נישט זיין פערזיכערט.

אַ זעהר לייבענשאַפטליכע דיסקוסיע האָט אַרויסגערופען די פראַגע וועגען קונדיגען דעם ביזאַהעריגען אָפּמאַך; דערביי האָבען די פערזאַמעלטע געפאָדערט, אַז די פערזאַמלונג פון דער קראַנקען-קאַסע זאָל אויסצאָהלען די אַלטע אַקושערקעס אַ געהעריגע גראַטיפיקאַציע פאַר דעם יאָהרענלאַנגען דינסט און ביי אַ נייעם אָפּמאַך אַרויסשטעלען אַ לוין-פאָדערונג, דען 30 זל. פאַר אַ געבורט און אַ נישטיגע סומע און פערגליכער מיט דער אַרבייט, וואָס עס פאָדערט זיך ביי אַ געבורט.

• • •

(§) אין מיטעלבוים'ס פאַבריק אויף נאַראָבאָוואַ גאַס האָבען די אַרבייטער אַפּט געהאַט סכסוכים מיט'ן מייסטער קאַיל, וואָס האָט זיי טראַקטירט גראָב. פאָרגיגע וואָך האָט דער זעלבער מייסטער בעלייידיגט אַ אַרבייטערין. פאַר דער בעלייידיגטער האָבען זיך אָנגענומען אַלע אַרבייטער פון פאַבריק און דעם מייסטער אַרויסגעוואָרפען פאָדערנדיג פון דער פאַבריק-אַדמיניסטראַציע אויגזאָגען אים צו בעזייטיגען פון פאַבריק. ה' מיטעלבוים איז גראָד נישט געווען און דער היים און די אַדמיניסטראַציע האָט די פאָדערונג אויף איינגענער האַנט נוט געוואָלט נאָכגעבען. דאַן האָבען די אַרבייטער ערקלערט אַ שטרייק. עהערגעסטען, אַז ה' מיטעלבוים איז צוריקגעקומען, האָט ער מאַכן דעם מייסטער געקונדיגט, דאַן ערשט זענען די אַרבייטער צוגעטרעטען צו דער אַרבייט.

• • •

(§) נעכטען האָבען זיך צום אַרבייטס-אינספעקטאָר געווענדעט דעלעגאַציעס פון די בוי און ציגעל אַרבייטער און די שאָפערן, וואָס שטעלען אַלע אַרויס הויכע-פאָדערונגען.

דער אַרבייטס-אינספעקטאָר האָט צוגעזאָגט בקרוב צונויפצורופען קאָנפערענצען פון די פאָרשטעהער פון ביידע צדדים וועגען די אַרויסגעשטעלטע לוין-פאָדערונגען.

צו ווענדען דאַרף מען זיך ווענדען וועגען אַ מאָנאָפאָל-קאָנצעסיע

(§) דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום האָט מיטגעטיילט די פעראַינטערעסירטע בעריעס פון מאָנאָפאָל-דורטאַוויזיעס, פרייע סקלאַדען א. א. דאַרף מען זיך ווענדען אויסשליסליך צום דעפּאַרטאַמענט פון אַקציז און מאָנאָפאָל. אַלע ווענדונגען דירעקט צום פינאַנץ-מיניסטעריום האָבען קיין שום צוועק נישט.

פון ספאָרט-לעבען.

פעלקער-באַל

שבת זענען פאָרגעקומען אַ רייה מעטשען צווישען די מאַנשאַפטען פון די הויגע מיטעל-שולען, וואָס האָבען געגעבען פאָלגענדע רעזולטאַטען: 2-טע קלאַס מאַשעווסקי — קופּערניק 0:10.

3-טע קלאַס ערשטע יודישע גימנאַזיום — האַנדעלס-שולע 0:7, 4-טע קלאַס פּילסודסקי — האַנדעלס-שולע אויף גראַנסקאַ 0:3. מאַשיקאָוואַ: שופּקאָווסקאַ — סאַבאַלעווסקאַ (פרויען-מאַנשאַפט) 7:30 דייטשע גימנאַזיום—זשינאַווסקאַ 29:25, סקאַרופּקי — שטאַטישע האַנדעלס-שולע 21:30.

פון „ה. י. ז. א."

מאָרגען וועט אויפ'ן וועלטענטליכען מיין אין ווינזא אונזש. שפילפּאָגעל פון וואַרשא לייענען אַ רעפעראַט וועגען: „די הכשרה פון דער יודישער יוגענד צו פעלד-אַרבייט". דער רעפעראַט האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס אין לאָדז און אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן פּלאַן פון ווינזא צו שאַפען קורסען פאַר פעלד-אַרבייט. איינגאַנג פריי.

אָנגעקומען אין רעדאַקציע.

בעריכט פון דער צווייטער קרן היסוד-קאָנפערענץ אין פוילען. וואַרשא 112 זייטען. פרייז 1 זל.

דאָס ביכעל גיט אַ גענויע בעריכט פון דער קאָנפערענץ און האָט אַ בעזונדערן אינטערעס צוליב די פיל בעזיסונגען פון בעריהמטע פערזענליכקייטען, וועלכע ווערען געבראַכט אין פולען טעקסט, מייל זאַנגער און מאַקסימיל, און פון לאָרד באַלפור, פון פּרענט, אויסערן-מיניסטעריום, פון שלום אש און אנה, פון דער פאַרטוראַפיע פון שלום אש'ס בריף קריגט מען אַ בעגריף, ווי דער גרויסער יודישער שריפטשטעלער שרייבט יודיש אין אָריגינאַל.

„**קרעדיטאָר**". צווייוואָכענשריפט פאַר האַנדעלס-ענינים, ערשיינט ביים האַנדעלס-אויסקונפט-ביוראָ פון ק. פּיעטשאַצקי אין לאָדז, נומער 5.

אויף די 38 זייטען פון דעם שעהן-אַרויסגעגעבענעם העפטעל געפינען מיר אַ רייע אַקטועלע ווירטשאַפטליכע אַרטיקלען אין דער פּוילישער און פראַנצויזישער שפּראַכע. אויך אַ סך נוצליכע האַנדעלס-ידיעות.

KINO SPOŁDZIELNI

Sienkiewicza 40.

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 8.30 נאָכמיטאָג. שבת, זונטאָג און יום-טוב 2 נאָכמיטאָג. לעצטער סעאַנס 9.30 אָוונד. אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען די פרייזען פערקלענערט.

היינט און ווייטערע טעג!

„טיטאַניק"

הויפּט-ראָלען: George O'brien, Wirginia Walli

(די שטאָדט פון טרוימען)

דער נאָהענטסטער פּראָגראַם: „אין געריוש פון פּאַריז"

ZACHETA

זגערזשער 6

דער אָרקעסטער צוגעפּאַסט צום בילד אונטער דער לייטונג פון ד. שימקיעוויטש

היינט און ווייטערע טעג!

דער געהיימער קוריער

ערשיטערנדע דראַמע

אין די הויפּט-ראָלען: Iwan Mozżuchin, Lili Dagower

דער נאָענטער פּראָגראַם: „דאָס טאַנצענדע ווין" מיט Lya Mara, Ben Lyor

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA

גדאַנסקאַ 28, טעל. 41-46

ספּעציאַליסט פון ביינער און געלענק-קראַנקהייטען
:—: פערקרימונגען פון פּלייצעס און גלידער. :—:

אייגענע פּראָדוקציע

פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען: ווי וקלאַדקעס געגען פּלאַטפוס, קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען א. ז. וו. נעמט אַן פון 5—7

Dr. L. PIKIELNY

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען, האַרץ-קראַנקהייטען

Nawrot 8, telefon 19-90

נעהמט אָן פון 4 — 7 אין אָוונד ווי אויך אין דער לעטשניצע „Zdrowie" נאַוואָמיעסקאַ 3 פון $12^1/_2$—2.

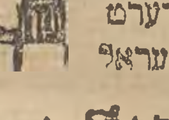

פאָדערט איבעראַל — נאָר זיי פּאַטענטירטע

פעלד-בעטען

ריכטע פון מיט דער פאַבריקס-מאַרקע

Palma-Patent

טעגליכע גאַראַנטירען אויף 8 יאָהר!

נייסען-בעטען, ניקעל - הינרער - בעטען מיש-בעטען, אַמעריקאַנקעס, קינדער-וועגעלעך, קינדער-בענקעלעך אויף רעדער ווי אויך מעבעל.

מאַטראַצען

קאָוטשוקעס און מאַפּסשאַנעס

פאַבריקס-פּרייזען. ווערן רעפּאַרירט.

לאָדז, פּאָלנאַציאַ 24, טעל. 13-85

אל תתהלל ביום מחר
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען

נאָר אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען מאַנדאַטע זאַכען זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

17 פּיעטריקאָווער 17
52 זאַכאָדניאַ 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אויסטאַוו אַלערליי ביטעס, קלאָוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, אַפּעלאַציעס, ציווילע און קאַרנע אָפּאָזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאָנד-ראָזיעמטשי, וועגן פּעספּאָר אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאָראָווי נעס, קאַרנע ספּראָוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען. מיט אַכטונג

י. מאַנעלאַ רעכטס-קאָנסולענט

העכעך און פייגעל ראַטענבערג

ווערען געבעטען זיך זאָפאָרט צו מעלדען אין ביוראָ „אַרגוס" לאָדז, זאַכאָדניאַ 86.

דאָס גימנאַזיום פון ד'. אַב זיעלאַנאַ 10

קאָמוניקירט, אַז ס'זענען צוגע'גנב'עט געוואָרען פאָלגענדע דאָקומענטען: דאַלאַרובקע 581-298 וועקסעל אויף 60 זל. צאַלבאַר 15/3 אויסשטעלער דייטשטיין 50 זל. אויסשטעלער ריטערבאַנד צאַלבאַר 16/3 אורדרע ה. ערדבערג, פּראָטעסטירטער וועקסעל אויסשטעלער יאַן פּענדעל צאַלבאַר דעם 23/2 אין יעזשאָוו און אַ רונגידען שול שטעמפּעל ס'ווערט געוואָרענט פאַר'ן אויפקויפען די דערמאָנטע זאַכען.

1294

א צימער

פאַר 1 אָדער 2 פּערזאָן צו פערמיטען.
צו ערפאַהרען ביי וואַרשאַווסקאַ, דלוגאַ № 23

פאָלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין לאָדז.

היינט דינסטאָג 8.30 אָוונד אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַן. (צעגעלניאַנאַ 4)

פאָרלעזונג אין דער פּוילישער שפּראַך אויף ד. ט.: „יודישע טיפּען אין דער פּוילישער ליטעראַטור". פּרעלעגענט: ד"ר וו. פּאַללעק

איינגאַנג פרייַ!

א קאַראַקול-מאַנטעל

שעהן און ניי געלעגענהייטליך זאָפאָרט צו פערקויפען. טראַוגוטאַ 6 № 6 האָטעל „סאַוואָי". דער פּאַרטיער ווייזט אָן.

1292

הייראַטס-פערמיטלונג!

וואַרשע, טלאָמאַצקאַ 2, וואוינונג 17. טעלעפאָן 19-2 3‖ פּאָסט-קעסטעל 574

בעזוכט לאָדז פון 20 ביז 23 — דעם מאָנאַט —

אַננאַהמע נור פיר בעשטעלטע נומערן דיסקרעציע

געזיכערט. אַדרעס:

לאָדז, 6-go Sierpnia 10,
Telefon 73-43. :—: mieszkanie 17.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכע איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:

פאַר נאָר 2,50 זל.

23 זאַוואַדזקאַ 23

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמ. צום יעצטיגען סעזאָן ווערט געמאַכט אַלע אַרט שטרוי-היטען, פילץ מיט שטרוי אויך זיידענע היטען צו שפּאָט ביליגע פּרייזען — — — נאָר פאַר 5 זל.

„TOLA"

קאָנקורס.

דרוש פקיד בעד לשכת הקהלה העברית בלודז במשכורת של שלש מאות זהובים לחדש הידיעות הדרושות הנה: השפה העברית והפולנית מי אשר אלה לו יפנה בהצעת כתב בשפה העברית ופולנית במעטפה סגורה עד יום 31 לחדש מרץ שנה זו.

שלטון הקהלה העברית
בלודז.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.

קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישע היילקאַבינעט-קאָסמעטיק

טעגליך פון 8 אין דער פרי ביז 9 אָוונד
זונטאָג פון 9 פרי ביז 2 נאָכמיטאָג
באַזונדערע וואַרטע צימער פאַר פרויען

ווייזט 3 קלאַסעס

לאַמפּען

פיר שפּייז-צימער סאַלאָן-קאַבינעט שלאָף-צימער

קויפט זיך דירעקט און פאַבריקס-לאַגער ביי

Sz. P. Szmalowicz

פּיאָטרקאָווסקאַ 8, טעל. 64-59

[illegible]

„זיגמונט" שניצער

פיר דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען און צאָהן-ערצטליכער קאַבינעט

17 זאַנקיעוויטשער 17, טעל. 16-83.

ד"ר ראַקאָווסקי	גאָרז-, האַלז, אויערען-קר.	פון 10-1, 2—3, 6—7
ד"ר יאַסטמאַ	נערווען-קראַנקהייטען	פון 12—2
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכטס-קר.	10—11 און 1-2 נ.מ.
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—1, 21—5
ד"ר מאַפּיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	$12^1/_2$—1, 5—6
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2, 7—8
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע קראַנקהייטען	1—2 .ז, 4—5
ד"ר ווינבערג	ציגערע, ספּעצ. האַרץ, לונגען	11—1, 6—7
ד"ר כומוטאָוו	רענטגען	12—10, 6—4
צאָהן-אַרצט א. גראַדזענסקי, צאָהן-אַרצט ג. ראָזעס	צאָהן- און מויל-קראַנק.	8—9, 3—9

[illegible]

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

אַ רענטגען-אינסטיטוט

[illegible]

ערצטליך-קאָסמעטיש-קאַבינעט.

[illegible] נעמט אָן פון 5-7 אָוונט.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: [illegible] אַנאָנסען-פּרייז: [illegible]

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.